

*Zniesiono klauzulę tajności
dnia 27.06.2018r. ITJyska
Monika Jyska
na podstawie decyzji Prezesa NIK
nr. KGP.0144.001.2018
z dnia 26.06.2018r.*

~~ZASTRZEŻONE~~

Egz. pojedynczy

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DEPARTAMENT GOSPODARKI, SKARBU PAŃSTWA I PRYWATYZACJI

KGP-4101-05-00/2011

Nr ewid. 19/2013/P/11/184

Informacja o wynikach kontroli zawierania umów gazowych oraz realizacji inwestycji – terminal LNG w Świnoujściu

Warszawa marzec 2013 r.

1 z 50

~~ZASTRZEŻONE~~

Misja *Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej*

Wizja *Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa*

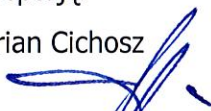
Dyrektor Departamentu Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji

w/z Lech Oniszczenko, Wicedyrektor

Akceptuję:

Marian Cichosz

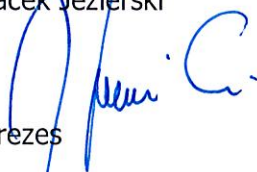

Wiceprezes

Najwyższej Izby Kontroli

Zatwierdzam:

Jacek Jezierski

Prezes

Najwyższej Izby Kontroli

dnia 5. 04. 2013

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
tel. (22) 444-50-00
www.nik.gov.pl

Spis treści

1. Wprowadzenie	4
2. Podsumowanie wyników kontroli	5
2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności.....	5
2.2. Synteza wyników kontroli.....	6
2.3. Uwagi końcowe i wnioski	8
3. Ważniejsze wyniki kontroli	10
3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych.....	10
3.1.1. Charakterystyka stanu prawnego	10
3.1.2. Uwarunkowania ekonomiczne i organizacyjne	12
3.2. Istotne ustalenia kontroli	13
3.2.1. Negocjowanie porozumień międzyrządowych oraz umów na dostawę gazu z kierunku wschodniego	13
3.2.1.1. Proces negocjacyjny porozumień międzyrządowych w sprawie dostaw gazu z kierunku wschodniego	14
3.2.1.2. Działania PGNiG SA w zakresie pozyskiwania gazu z importu	25
3.2.1.3. Efekty działań w zakresie dostawy gazu z kierunku wschodniego.....	33
3.2.2. Udział organów państwowych w procesie negocjacyjnym umów na dostawę gazu z kierunku wschodniego.....	35
3.2.3. Realizacja inwestycji – terminal LNG w Świnoujściu.....	38
3.2.3.1. Działania spółek	38
3.2.3.2. Nadzór nad realizacją inwestycji – terminal LNG w Świnoujściu	42
4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli	46
4.1. Przygotowanie kontroli	46
4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli.....	46
5. Załączniki.....	48
5.1. Wykaz skontrolowanych podmiotów	48
5.2. Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli.....	49
5.3. Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska, odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność	50

1. Wprowadzenie

Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła kontrolę zawierania umów gazowych oraz realizacji inwestycji – terminal LNG w Świnoujściu (P/11/184) na wniosek Komisji Skarbu Państwa Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 26 maja 2011 r.¹

Celem kontroli było dokonanie oceny konsekwencji podpisanych umów na dostawę gazu z kierunku wschodniego oraz realizacji inwestycji – terminal LNG w Świnoujściu. Cele szczegółowe kontroli obejmowały głównie ocenę:

- procesu negocjacyjnego porozumień międzyrządowych oraz umów na dostawę gazu z kierunku wschodniego oraz ich skutków, w tym finansowych;
- udziału organów państwowych (nadzór Ministra Gospodarki i Ministra Skarbu Państwa) w procesie negocjacyjnym umów na dostawę gazu z kierunku wschodniego;
- realizacji inwestycji – terminal LNG w Świnoujściu, w tym wyboru wykonawcy (Generalnego Realizatora Inwestycji) i udzielania zamówień publicznych;
- nadzoru Ministra Skarbu Państwa i GAZ-SYSTEM SA (oraz Ministra Gospodarki i PGNiG SA) nad realizacją inwestycji – terminal LNG w Świnoujściu.

Główne zagadnienia, objęte kontrolą:

- działania Ministra Gospodarki związane z przygotowaniem i prowadzeniem negocjacji z Federacją Rosyjską porozumień dotyczących dostaw gazu ziemnego do Polski,
- procedura zatwierdzenia przez Radę Ministrów ww. porozumień,
- nadzór Ministra Skarbu Państwa nad PGNiG SA w zakresie zawierania umów na dostawy gazu,
- działania PGNiG SA dotyczące dostaw gazu z importu,
- wykonywanie przez Polskie LNG SA zadań wynikających z funkcji inwestora w przedsięwzięciu terminal LNG w Świnoujściu,
- nadzór Ministra Skarbu Państwa i GAZ-SYSTEM SA nad realizacją inwestycji – terminal LNG w Świnoujściu.

Badaniami kontrolnymi objęto lata 2006-2011. Skontrolowano Ministerstwo Gospodarki, Ministerstwo Skarbu Państwa, Kancelarię Prezesa Rady Ministrów oraz spółki: PGNiG SA,

¹ Pismo znak SUP-025-2-11.

GAZ-SYSTEM SA i Polskie LNG SA. Wszystkie kontrole przeprowadzono na podstawie art. 2 ust. 1 *ustawy o NIK*, za wyjątkiem PGNiG SA oraz Polskiego LNG SA, gdzie kontrole zrealizowano na podstawie art. 2 ust. 3 ww. ustawy.

2. Podsumowanie wyników kontroli

2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie zabezpieczenie przez organy państwowe i PGNiG SA w latach 2006-2011 ciągłości dostaw gazu ziemnego z importu w sposób minimalizujący ryzyko niezaspokojenia potrzeb odbiorców. Skuteczność negocjacji w sprawie dostaw gazu była istotnie ograniczona z powodu braku alternatywnych wobec kierunku rosyjskiego połączeń polskiego systemu przesyłowego z innymi systemami. Biorąc pod uwagę te ograniczenia, NIK zauważa jednak, iż działania Ministra Gospodarki dotyczące negocjowania w latach 2009-2010 umów z Federacją Rosyjską dotyczących dostaw gazu w ramach kontraktu jamalskiego były prowadzone w znacznej części bez wymaganego umocowania w postaci zatwierdzonej instrukcji negocjacyjnej, a po zatwierdzeniu takich instrukcji część uzgodnień była niezgodna z wytycznymi o charakterze wiążącym. Ponadto, zarówno Minister Gospodarki, jak i PGNiG SA nie wykorzystali w pełni swoich możliwości negocjacyjnych, nie podejmując próby uzyskania w zamian za zgodę na postanowienia korzystne dla strony rosyjskiej równoważnych korzyści dla Polski. Na nieskuteczność negocjacji, prowadzonych równoległe na poziomie rządów oraz spółek, wpłynęła też niewłaściwa współpraca między Ministrem Gospodarki a PGNiG SA.

NIK pozytywnie ocenia realizację inwestycji – Terminal LNG jako w znaczący sposób dywersyfikującej dostawy gazu do Polski. W ocenie NIK działania zaangażowanych w projekt spółek były prawidłowe, mimo stwierdzonych uchybień, natomiast negatywnie należy ocenić zaniechanie przez Ministra Gospodarki działań legislacyjnych w 2008 r., przez co uległo opóźnieniu przygotowanie prawnych ram usprawniających realizację inwestycji. W realizacji prac budowlanych dotyczących Terminalu LNG występowały

od 2011 r. opóźnienia, niezagrożające jednak na ówczesnym etapie planowanemu terminowi oddania urządzeń do użytku.

2.2. Synteza wyników kontroli

1. W efekcie działań Ministra Gospodarki na szczeblu rządowym oraz PGNiG SA na poziomie korporacyjnym w latach 2006-2011 zabezpieczono dostawy gazu z importu. W całym tym okresie Polska pozostawała pod silną presją z powodu monopolistycznej pozycji Gazpromu jako dostawcy gazu do Polski. Z tego względu oraz w wyniku nieprzygotowania merytorycznego polskich negocjatorów podczas rokowań w latach 2009-2010 nie udało się poprawić warunków importu gazu mimo przyznania znacznych korzyści stronie rosyjskiej.

W wyniku negocjacji PGNiG SA w 2006 r. w sprawie przedłużenia umowy z RosUkrEnergo AG² na dostawy 2,5 mld m³ gazu rocznie na lata 2007-2009, na żądanie Gazpromu (współwłaściciela tej spółki) dokonano zmiany formuły cenowej gazu, dostarczanego do Polski w ramach kontraktu jamalskiego. Koszty pozyskania przez PGNiG SA gazu z tego kontraktu wzrosły w związku z tą zmianą o ok. 10% rocznie.

Efektem negocjacji w latach 2009-2010 było dokonanie zmian w porozumieniach międzyrządowych Polski i Rosji w sprawie współpracy gazowej oraz zawarcie aneksu nr 35 do kontraktu jamalskiego. PGNiG SA uzyskał zwiększenie dostaw gazu, a także upust cenowy dla części kupowanego gazu w zamian za rezygnację z roszczeń wobec RUE z tytułu niezrealizowania dostaw gazu w 2009 r. Gazprom Eksport uzyskał natomiast zwolnienie z nieuregulowanych opłat na rzecz EuRoPol Gaz SA za przesył gazu w latach 2006-2009 (szacowanych na blisko 300 mln USD), a także zmniejszenie stawek w taryfie przesyłowej EuRoPol Gaz SA. (str. 33 *Informacji*)

2. Negocjacje rządu polskiego z rządem rosyjskim w latach 2009-2010 w sprawie dostaw gazu ziemnego do Polski w ramach kontraktu jamalskiego były podjęte przez stronę polską bez przygotowania merytorycznego. Działania niezgodne z przepisami na etapie wstępnym oraz w trakcie negocjacji, brak właściwej współpracy podmiotów uczestniczących w negocjacjach oraz niewykorzystywanie w negocjacjach posiadanych argumentów obniżyły – i tak

² Dalej: RUE.

ograniczone w sytuacji praktycznego monopolu Gazpromu na dostawy gazu do Polski – możliwości skutecznego negocjowania warunków tych dostaw. (str. 14 *Informacji*)

3. Działania PGNiG SA w zakresie zawierania umów na import gazu ziemnego w latach 2006-2011 zabezpieczały ciągłość dostaw, lecz efekty gospodarcze były gorsze w stosunku do zakładanych celów ze względu na wieloletnie zaniechania w zakresie rozwoju połączeń przesyłowych z zagranicą. Biorąc pod uwagę okoliczności rokowań z Gazpromem, i mimo uwzględnienia trudnej pozycji negocjacyjnej PGNiG SA z powodu braku alternatywnych możliwości pozyskania gazu ziemnego z importu, PGNiG SA w prowadzonych w latach 2009-2010 negocjacjach dotyczących zwiększenia dostaw gazu w ramach kontraktu jamalskiego nie wykorzystało w pełni swoich możliwości negocjacyjnych. Zaakceptowano rozwiązania korzystne dla Gazpromu (np. odstąpienie od roszczeń EuRoPol Gaz SA wobec Gazpromu z tytułu niezapłaconych opłat za przesył gazu), nie podejmując próby uzyskania w zamian istotnych korzyści dla PGNiG SA. (str. 25 *Informacji*)

4. Minister Skarbu Państwa sprawował nadzór nad zawieraniem przez PGNiG SA umów na dostawy gazu do Polski poprzez korzystanie z prawa do ich akceptowania. Wszystkie umowy w tym zakresie, zawierane przez PGNiG SA w latach 2006-2011, zostały zaakceptowane w sposób przewidziany statutem spółki. Zaopiniowanie 5 umów w ciągu jednego lub dwóch dni, a w 2 przypadkach już po zawarciu umowy, wskazuje na jedynie formalne wykonywanie zadania wyrażania tych zgód. (str. 35 *Informacji*)

5. Istotnym elementem dywersyfikacji dostaw gazu z importu była, zainicjowana przez Radę Ministrów w 2006 r., inwestycja dotycząca budowy terminalu skroplonego gazu ziemnego (LNG) w Świnoujściu. Kontrola wykazała przedłużający się etap przygotowania tego przedsięwzięcia, ze względu na zaniechanie przez Ministra Gospodarki działań w 2008 r. Przygotowanie i realizacja inwestycji przez Polskie LNG SA jako inwestora oraz nadzór GAZ-SYSTEM SA jako koordynatora inwestycji związanych z budową Terminalu LNG były wykonane prawidłowo. W realizacji inwestycji – Terminal LNG wystąpiły opóźnienia, które jednak na koniec 2011 r. nie zagrażały ukończeniu inwestycji w terminie, pozwalającym na odbiór zakontraktowanego już gazu LNG. (str. 38 *Informacji*)

2.3. Uwagi końcowe i wnioski

NIK zauważa, że już w wyniku poprzednich kontroli formułowała wnioski o opracowanie i realizację planu dywersyfikacji dostaw gazu ziemnego z importu jako najistotniejszego elementu bezpieczeństwa dostaw gazu³.

Wyniki kontroli zawierania umów gazowych oraz realizacji inwestycji – terminal LNG w Świnoujściu wskazują na konieczność uporządkowania kwestii zakresu kompetencji poszczególnych podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo energetyczne kraju oraz wypracowania mechanizmów uzgadniania pomiędzy zainteresowanymi podmiotami pozycji negocjacyjnej Polski w międzynarodowych negocjacjach dotyczących importu gazu ziemnego.

Ponadto, NIK wnioskowała o podjęcie następujących działań w wystąpieniach pokontrolnych skierowanych do:

Ministra Gospodarki:

- 1) rozważenie wdrożenia systemu zarządzania ryzykiem w obszarze realizacji umów międzyrządowych o współpracy w sektorze gazowym, umożliwiającego odpowiednio szybkie reagowanie pracowników Ministerstwa Gospodarki w przypadku pojawienia się podwyższonego zagrożenia realizacji umów,
- 2) wypracowanie wraz z Ministrem Skarbu Państwa procedur umożliwiających bieżące monitorowanie wykonania umów międzyrządowych, podpisanych przez Polskę z Federacją Rosyjską w dniu 29 października 2010 r.,
- 3) wypracowanie mechanizmów analizy kosztów i korzyści w przypadku podejmowania negocjacji umów międzynarodowych dotyczących sektora gazowego i przygotowanie na tej podstawie strategii negocjacyjnej wraz ze ścieżkami dojścia do celów negocjacyjnych.

Ministra Skarbu Państwa:

rozważenie zmodyfikowania zasad zatwierdzania decyzji PGNiG SA w zakresie podpisywania umów handlowych dotyczących importu gazu ziemnego w taki sposób, by przypadki wymagające uzyskania zgody Ministra SP zostały ograniczone do umów istotnych ze względu na bezpieczeństwo energetyczne Polski oraz by została zapewniona procedura

³ Informacja o wynikach kontroli zaopatrzenia w gaz ziemny, czerwiec 2004 r.

rzetelnej analizy przedkładanych wniosków. Miałoby to na celu m.in. ograniczenie tylko formalnego (np. następczego) uzyskiwania zgody Ministra Skarbu Państwa.

PGNiG SA:

staranne przygotowanie strategii negocjacji w przypadku podjęcia rozmów z partnerami handlowymi, w celu wykorzystania dostępnych argumentów dla maksymalizacji efektów negocjacji.

Polskie LNG SA:

wyegzekwowanie od wykonawcy realizacji poszczególnych etapów wykonania inwestycji w zakresie budowy Terminalu LNG w sposób zapewniający terminowe oddanie inwestycji do eksploatacji.

3. Ważniejsze wyniki kontroli

3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych

3.1.1. Charakterystyka stanu prawnego

Bezpieczeństwo zaopatrzenia w gaz

Zadania w obszarze bezpieczeństwa energetycznego kraju zgodnie z przepisami *ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej*⁴ realizuje Minister Gospodarki. Jednocześnie *ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne*⁵ stanowi, że do zadań Ministra Gospodarki w zakresie polityki energetycznej należy nadzór nad bezpieczeństwem zaopatrzenia w paliwa gazowe.

Porozumienia międzyrządowe

Zasady oraz tryb zawierania, ratyfikowania, zatwierdzania, ogłaszania, wykonywania, wypowiedzania i zmian zakresu obowiązywania umów międzynarodowych (porozumień międzyrządowych) określa *ustawa z dnia 14 kwietnia 2000 r. o umowach międzynarodowych*⁶.

Proces zawierania umowy rozpoczyna wniosek ministra kierującego działem administracji rządowej właściwego do spraw, których umowa międzynarodowa dotyczy o udzielenie zgody na rozpoczęcie negocjacji umowy międzynarodowej, składany Prezesowi Rady Ministrów. Prezes Rady Ministrów wyznacza organ właściwy do prowadzenia negocjacji oraz określa zakres upoważnienia (art. 5).

Organ właściwy do prowadzenia negocjacji składa Radzie Ministrów uzgodniony wniosek (podobnie jak w art. 5) o udzielenie zgody na podpisanie umowy międzynarodowej (art. 6). Zgoda jest wyrażana w formie uchwały.

⁴ Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437 ze zm.

⁵ Dz. U. z 2012 r., poz. 1059.

⁶ Dz. U. Nr 39, poz. 443 ze zm.

Nadzór właścicielski

Minister właściwy do spraw Skarbu Państwa na podstawie art. 2 *ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa*⁷ wykonuje uprawnienia w zakresie praw z akcji i udziałów należących do Skarbu Państwa.

W okresie od 19 października 2005 r. do 19 marca 2010 r. obowiązywało *zarządzenie nr 41 Ministra SP w sprawie zasad nadzoru właścicielskiego nad spółkami z udziałem Skarbu Państwa oraz innymi państwowymi osobami prawnymi*. W dniu 19 marca 2010 r. weszło w życie *zarządzenie nr 19 Ministra Skarbu Państwa w sprawie zasad nadzoru właścicielskiego nad spółkami z udziałem Skarbu Państwa*⁸, które uchyliło poprzednie zarządzenie.

Wprowadzone ww. zarządzeniami do stosowania *Zasady*⁹ określały m.in. wytyczne dotyczące procedur i kryteriów naboru członków rad nadzorczych, sposobu organizacji i oceny pracy. Ustalono także zasady funkcjonowania zarządu w spółce z udziałem Skarbu Państwa odnosząc się do powszechnie obowiązujących przepisów prawa, uzupełniając je dodatkowymi wymaganiami Ministra SP w zakresie procedur i kryteriów doboru, oceny pracy oraz wynagradzania członków zarządu.

Ponadto Minister Skarbu Państwa na podstawie *ustawy z dnia 18 marca 2010 r. o szczególnych uprawnieniach ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa oraz ich wykonywaniu w niektórych spółkach kapitałowych lub grupach kapitałowych prowadzących działalność w sektorach energii elektrycznej, ropy naftowej oraz paliw gazowych*¹⁰ może wyrazić sprzeciw wobec podjętej przez zarząd spółki uchwały lub innej dokonanej przez zarząd spółki czynności prawnej, której przedmiotem jest rozporządzenie składnikami mienia, stanowiące rzeczywiste zagrożenie dla funkcjonowania, ciągłości działania oraz integralności infrastruktury krytycznej. Dotyczy to także rozwiązania spółki, zmiany przedmiotu przedsiębiorstwa spółki, przeniesienia siedziby spółki za granicę (art. 2).

⁷ Dz. U. z 2012 r., poz. 1224.

⁸ Zmienione zarządzeniem nr 13 Ministra Skarbu Państwa z dnia 13 lutego 2012 r.

⁹ Stanowiły załącznik do zarządzeń Ministra Skarbu Państwa.

¹⁰ Dz. U. Nr 65, poz. 404.

Regulacje dotyczące terminalu LNG

Minister Gospodarki na podstawie *uchwały Rady Ministrów nr 77/2006* z dnia 31 maja 2006 r. był zobowiązany do monitorowania realizacji przez PGNiG SA inwestycji terminal LNG w Świnoujściu.

W celu zapewnienia sprawnej realizacji inwestycji – terminal LNG w Świnoujściu uchwalono *ustawę z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu*¹¹. W ustawie określono zasady przygotowania, realizacji i finansowania inwestycji w zakresie terminalu wymaganych ze względu na istotny interes bezpieczeństwa państwa oraz inwestycji towarzyszących. W ustawie wskazano Polskie LNG Sp. z o.o.¹² (dalej: Polskie LNG) jako podmiot odpowiedzialny za budowę terminalu, a GAZ-SYSTEM SA jako koordynatora realizacji inwestycji na podstawie opracowanego harmonogramu, koordynator został zobowiązany przedstawiać raporty Ministrowi SP (art. 2).

W ustawie tej określono również szczególny tryb udzielania zamówień publicznych. Jeżeli wymaga tego interes bezpieczeństwa państwa to zamówienia są realizowane zgodnie z art. 4 pkt 5 *ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych*¹³. W przypadku, kiedy wartość umowy jest równa lub przekracza kwotę 5 150 tys. euro – na roboty budowlane, 412 tys. euro – na świadczenie usług lub dostawy, to zawierana jest ona z zachowaniem warunków uczciwej konkurencji – w procedurze otwartej, rzetelnej, przejrzystej i niedyskryminacyjnej (art. 31). Umowy mogą być zawierane powyżej 4 lat i nie stosuje się art. 142 *ustawy – Prawo zamówień publicznych*.

3.1.2. Uwarunkowania ekonomiczne i organizacyjne

Roczne wydobycie gazu w Polsce kształtowało się w latach 2005-2011 na poziomie ok. 4,1-4,4 mld m³. Poziom zużycia gazu w Polsce w tym okresie kształtował się w granicach 14-15 mld m³. W celu zbilansowania zapotrzebowania na gaz konieczny był import ok. 10 mld m³ gazu ziemnego rocznie.¹⁴

¹¹ Dz. U. Nr 84, poz. 700 ze zm.

¹² Z dniem 1 stycznia 2010 r. Polskie LNG Sp. z o.o. uległo przekształceniu w spółkę akcyjną.

¹³ Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759 ze zm.

¹⁴ Na podstawie danych PGNiG SA oraz sprawozdań Ministra Gospodarki z wyników monitorowania bezpieczeństwa dostaw paliw gazowych.

Głównym źródłem importowanego gazu do Polski były złoża rosyjskie, a głównym dostawcą – Gazprom. Dostawy gazu ziemnego z Rosji były realizowane na podstawie *Porozumienia między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o budowie systemu gazociągów dla tranzytu gazu rosyjskiego przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i dostawach gazu rosyjskiego do Rzeczypospolitej Polskiej*, zawartego w dniu 25 sierpnia 1993 r. Jednocześnie w celu realizacji powyższego porozumienia międzyrządowego podpisano 17 lutego 1995 r. *Protokół między Rządem RP a Rządem FR w sprawie przedsięwzięć organizacyjnych zmierzających do zapewnienia realizacji porozumienia między Rządem RP a Rządem FR o budowie systemu gazociągów dla tranzytu gazu rosyjskiego przez terytorium RP i dostawach gazu rosyjskiego do RP*, w którym ustalono m.in. roczną wielkość dostaw gazu rosyjskiego do Polski. Po podpisaniu w dniu 12 lutego 2003 r. *Protokołu Dodatkowego do Porozumienia między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o budowie systemu gazociągów dla tranzytu gazu rosyjskiego przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i dostawach gazu rosyjskiego do Rzeczypospolitej Polskiej*, ustalona wielkość dostaw gazu wynosiła: na lata 2006-2007 – po 7,1 mld m³, 2008-2009 – po 7,3 mld m³, 2010-2014 – po 8 mld m³, 2015-2022 – po 9 mld m³.

Ponadto, w 2005 r. PGNiG SA zawarł umowę z RUE na dostawy 2,5 mld m³ rocznie gazu.

Ogółem w latach 2005-2011 PGNiG SA importował gaz ziemny w ilości 9,1-10,9 mld m³.

W działaniach związanych z importem gazu od wielu lat występowała bariera w postaci braku alternatywnych wobec kierunku rosyjskiego połączeń międzysystemowych, które pozwoliłyby na uelastycznienie polityki zaopatrzenia Polski w gaz z importu.

3.2. Istotne ustalenia kontroli

3.2.1. Negocjowanie porozumień międzyrządowych oraz umów na dostawę gazu z kierunku wschodniego

W latach 2006-2008 Minister Gospodarki nie prowadził działań związanych ze zmianami polsko-rosyjskich umów dotyczących współpracy w sektorze gazowym. W tym okresie wszystkie uzgodnienia dotyczące dostaw gazu do Polski odbywały się na poziomie spółek. W latach 2009-2010 Minister Gospodarki prowadził negocjacje z przedstawicielami rządu Federacji Rosyjskiej w kwestii zmian warunków dostaw gazu z Rosji w ramach tzw. kontraktu

jamalskiego (umowy nr 2102-14/RZ-1/25/96 kupna-sprzedaży rosyjskiego gazu ziemnego do Rzeczypospolitej Polskiej, zawartej pomiędzy spółką OOO Gazprom Eksport a PGNiG SA w dniu 25 września 1996 r.). Warunki te na szczeblu rządowym były określone w *Porozumieniu między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o budowie systemu gazociągów dla tranzytu gazu rosyjskiego przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i dostawach gazu rosyjskiego do Rzeczypospolitej Polskiej*, zawartym w dniu 25 sierpnia 1993 r. oraz *Protokole Dodatkowym* podpisanym w dniu 12 lutego 2003 r.

Proces negocjacyjny, prowadzony przez Ministra Gospodarki w latach 2009-2010, zakończył się podpisaniem w dniu 29 października 2010 r.:

- *Protokołu o wniesieniu zmian do Porozumienia między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o budowie systemu gazociągów dla tranzytu gazu rosyjskiego przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i dostawach gazu rosyjskiego do Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 25 sierpnia 1993 r.* (dalej: *Protokół do Umowy*),
- *Protokołu o wniesieniu zmian do Protokołu Dodatkowego do Porozumienia między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o budowie systemu gazociągów dla tranzytu rosyjskiego gazu przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i dostawach rosyjskiego gazu do Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 25 sierpnia 1993 r., podpisanego 12 lutego 2003 r.* (dalej: *Protokół do Protokołu Dodatkowego*).

PGNiG SA podejmował natomiast działania na poziomie korporacyjnym w celu zawarcia handlowych umów na dostawy gazu do Polski. W latach 2006-2009 najważniejsze w tym zakresie były:

- przedłużenie umowy z RosUkrEnergo AG (dalej: RUE),
- podpisanie aneksów do kontraktu jamalskiego, w tym aneksu nr 26 oraz aneksu nr 35.

3.2.1.1. Proces negocjacyjny porozumień międzyrządowych w sprawie dostaw gazu z kierunku wschodniego

Strona polska, przystępując do negocjacji z przedstawicielami rosyjskiego rządu umów międzyrządowych dotyczących współpracy w sektorze gazowym, nie posiadała wypracowanej strategii negocjacyjnej. Odpowiedzialny za te negocjacje Minister Gospodarki nie przygotował takiej strategii, a także nie podjął próby zaproponowania stronie rosyjskiej, by wbrew jej sugestiom negocjacje prowadzić na szczeblu przedsiębiorstw.

Minister Gospodarki od października 2008 r. posiadał informacje od strony rosyjskiej o możliwości zagrożenia dostaw gazu ziemnego dostarczanego przez RUE (spółkę zależną od Gazpromu Eksport, który posiadał 50% jej akcji) i jednocześnie o oczekiwaniach strony rosyjskiej podjęcia w szerszym zakresie negocjacji dotyczących Porozumienia z 25 sierpnia 1993 r. (w szczególności w kwestii taryf za przesył gazu ziemnego polskim odcinkiem gazociągu jamalskiego oraz przywrócenia struktury właścicielskiej EuRoPol GAZ SA do wynikającej z tego *Porozumienia*). Mimo takiej wiedzy Minister Gospodarki nie podjął żadnych działań w celu przygotowania się na ewentualny kryzys gazowy oraz do ewentualnych negocjacji międzyrządowych, a kwestię negocjacji dodatkowych dostaw gazu pozostawił w gestii spółek sektora gazowego.

Gazprom Eksport w piśmie z dnia 21 listopada 2008 r. do zarządu PGNiG SA uzależnił zwiększenie dostaw gazu do Polski od przystąpienia do negocjacji aneksu do *Porozumienia z 25 sierpnia 1993 r.* Z uwagi na brak reakcji polskiej strony rządowej, Gazprom Eksport ponowił swoje stanowisko w piśmie z dnia 18 grudnia 2008 r., a w dniu 26 grudnia 2008 r. strona rosyjska¹⁵ zwróciła się bezpośrednio do Ministra Gospodarki.

Przygotowania do negocjacji na szczeblu rządowym podjęto w Ministerstwie Gospodarki dopiero w sytuacji zaprzestania dostaw gazu do Polski przez RUE w styczniu 2009 r. (w dniu 22 stycznia 2009 r., czyli po 20 dniach od wstrzymania ww. dostaw). Podjęto wówczas prace nad instrukcją negocjacyjną, jednak była ona nierzetelnie przygotowana pod względem merytorycznym, a nieuzasadnione skrócenie terminu zaopiniowania projektu umowy i instrukcji negocjacyjnej spowodowało pominięcie istotnych uwag zgłoszonych przez inne resorty. Zatwierdzona w marcu 2009 r. *Instrukcja negocjacyjna* była częściowo nieaktualna jeszcze przed przystąpieniem do pierwszych negocjacji w dniu 7 maja 2009 r. w Moskwie.

Zgodnie z § 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 sierpnia 2000 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o umowach międzynarodowych¹⁶ projekt umowy międzynarodowej wraz z uzasadnieniem oraz instrukcją negocjacyjną są uzgadniane z ministrem właściwym do spraw zagranicznych, z innymi zainteresowanymi ministrami oraz Prezesem Rządowego Centrum Legislacji (RCL). Uwagi do projektu są zgłaszane na piśmie w terminie określonym przez wnioskodawcę, nie krótszym niż 14 dni, licząc od daty doręczenia projektu. Wyznaczenie terminu krótszego niż 14 dni mogło nastąpić tylko w wyjątkowych przypadkach i wymagało szczegółowego uzasadnienia. W dniu 23 stycznia 2009 r. projekt umowy wprowadzającej zmiany do *Porozumienia z 25 sierpnia 1993 r.* przesłano do konsultacji międzyresortowych (w dniu 26 stycznia 2009 r. projekt przesłano do UKiE), a *Instrukcję negocjacyjną* w dniu 28 stycznia 2009 r., wyznaczając termin na zgłaszanie uwag do dnia 30 stycznia 2009 r. Nie uzasadniono skrócenia 14-dniowego terminu, wskazując jedynie w pismach przewodnich do odpowiednich organów opiniujących ww. dokumenty na „szczególnie pilny charakter”. Wyznaczenie tylko 2 dni na uzgodnienie *Instrukcji negocjacyjnej* oraz 7 dni na uzgodnienie projektu umowy międzyrządowej spowodowało, że niektóre uwagi i opinie poszczególnych resortów wpłynęły do Ministerstwa Gospodarki po wyznaczonym terminie (w dniach 29 stycznia – 5 lutego 2009 r.). Tymczasem już w dniu 4 lutego 2009 r. Minister Gospodarki przekazał Prezesowi Rady Ministrów projekt *Instrukcji negocjacyjnej* i umowy międzyrządowej, nie uwzględniając części istotnych uwag kierowanych przez poszczególne resorty. Nie usunięto m.in. postanowień niezgodnych z prawem unijnym oraz krajowym, na co

¹⁵ Pismo wystosowała spółka OAO „Gazprom”, będąca właścicielem 100% udziałów w Gazprom Eksport.

¹⁶ Dz. U. z 2000 r. Nr 79, poz. 891.

wskazywali przedstawiciele poszczególnych resortów (np. sekretarz Komitetu Integracji Europejskiej). W projekcie umowy nie uwzględniono m.in. kwestii zniesienia klauzuli zakazu reeksportu¹⁷, wyznaczenia zgodnie z prawem unijnym i przepisami prawa krajowego operatora systemu przesyłowego na polskim odcinku gazociągu jamalskiego oraz stosowania zasady TPA na polskim odcinku gazociągu jamalskiego.

Uwzględnienie w przedstawionym stronie rosyjskiej pierwotnym projekcie umowy zmieniającej postanowienia *Porozumienia z 25 sierpnia 1993 r.* wyłącznie kwestii dodatkowych dostaw gazu w ilości 3 mld m³ na rok w latach 2009-2014 jako postulatu strony polskiej ograniczało możliwości negocjacyjne Polski. Wskazywano bowiem stronie rosyjskiej główny cel negocjacji strony polskiej, a jednocześnie nie określono polskiego stanowiska wobec innych kwestii, zgłoszonych przez stronę rosyjską. PGNiG SA w piśmie z dnia 26 stycznia 2009 r. informowało Ministra Gospodarki o tym, że renegotiacje *Porozumienia z 25 sierpnia 1993 r.* będą dotyczyć m.in. obniżenia stawek taryfowych za usługę przesyłania gazu ziemnego gazociągami jamalskimi, zmian w zarządzaniu i akcjonariacie EuRoPol GAZ SA, włączenia ilości gazu z kontraktu RUE do kontraktu jamalskiego.

Efektom powyższych nieprawidłowości było opóźnienie rozpoczęcia negocjacji (zaczęły się w lipcu 2009 r., zamiast w maju 2009 r.), ponieważ wystąpiła potrzeba przygotowania nowej instrukcji negocjacyjnej. Działo się to w sytuacji, gdy występował niedobór gazu spowodowany niezrealizowaniem dostaw przez RUE. Kolejne instrukcje negocjacyjne były opracowywane w zakresie wynikającym z przebiegu rozmów polsko-rosyjskich. Jednak nie określały one strategii działania dla polskiej delegacji i zakresu dopuszczalnych uzgodnień, lecz dostosowywały treść wytycznych do dokonanych już uzgodnień.

W dniu 16 lipca 2009 r. Prezes Rady Ministrów zatwierdził nową *Instrukcję negocjacyjną*, zgodnie z którą podstawą rozmów miał być nie tylko polski projekt umowy, ale również propozycje strony rosyjskiej. Jednocześnie na wniosek strony rosyjskiej wydłużono termin dostaw dodatkowych ilości dostaw gazu z 2014 r. do 2022 r. W wytycznych o charakterze zaleceń instrukcja stwierdzała, iż w interesie strony polskiej jest przedłużenie terminu kontraktu jamalskiego do 2037 r., co było zmianą w stosunku do *Instrukcji negocjacyjnej* z dnia 9 marca 2009 r., gdzie w pkt III.b.2 wytycznych o charakterze zaleceń stwierdzono, że w interesie strony polskiej jest zawarcie umowy na dostawę gazu do 2014 r., tj. do czasu powstania alternatywnych możliwości importu gazu. W *Instrukcji negocjacyjnej* z dnia 16 lipca 2009 r., w związku z propozycjami strony rosyjskiej, rozszerzono wytyczne o charakterze wiążącym o kwestie związane z ustanawianiem taryf za przesył gazu polskim odcinkiem gazociągu jamalskiego oraz zarządzania EuRoPol GAZ SA i jej struktury właścicielskiej. Według *Instrukcji negocjacyjnej* z dnia 9 marca 2009 r. pkt III.b.5 strona polska była zainteresowana utrzymaniem status quo w obszarze podziału kompetencji i sposobu podejmowania decyzji przez zarząd spółki przy jednoczesnym dostosowaniu statutu do wymogów polskiego kodeksu spółek handlowych. W związku z postulatami strony rosyjskiej, w wytycznych wiążących *Instrukcji negocjacyjnej* z dnia 16 lipca 2009 r. zapisano, iż strona polska może dopuścić do podziału udziałów EuRoPol GAZ SA po 50% pod warunkiem doprowadzenia do umieszczenia w umowie międzyrządowej sformułowania, iż strony rekomendują aby PGNiG SA i OAO Gazprom doprowadziły strukturę właścicielską akcjonariatu EuRoPol GAZ SA do zgodności z art. 2 *Porozumienia z 25 sierpnia 1993 r.* i wprowadziły zmiany do dokumentów założycielskich EuRoPol GAZ SA, potwierdzając zasadę zarządzania na zasadzie parytetu. Ponadto prezes zarządu EuRoPol GAZ SA miał zachować prawo decydującego głosu, a gdyby

¹⁷ Niezgodny z zapisem art. 81 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, zgodnie z którym zakazuje się zawierania wszelkich porozumień ograniczających konkurencję.

strona rosyjska nie zgodziła się na to, strona polska mogła dodatkowo zaproponować wprowadzenie do statutu postanowienia o łącznej reprezentacji EuRoPol GAZ SA przez członków zarządu wyznaczonych przez PGNiG SA i OAO Gazprom przy składaniu wniosku do organu regulującego. W przypadku dalszych obiekcji strony rosyjskiej dotyczących zakresu kompetencji prezesa zarządu, strona polska mogła zaproponować dodatkowo wprowadzenie do statutu EuRoPol GAZ SA listy spraw, w przypadku których zarząd tej spółki będzie jednomyślnie podejmować uchwały. Jednocześnie w wytycznych o charakterze zaleceń *Instrukcji negocjacyjnej* z dnia 16 lipca 2009 r., w związku z postulatem strony rosyjskiej, aby rentowność EuRoPol GAZ SA określić na poziomie 0+ w celu obniżenia stawki taryfowej, wskazano możliwość zaproponowania przez stronę polską wydłużenia okresu amortyzacji aktywów trwałych EuRoPol GAZ SA o 15 lat, a w przypadku braku zgody rosyjskiej w dalszej kolejności: odejście od zatwierdzania taryf przez Prezesa URE na rzecz zatwierdzenia metodologii naliczania taryfy za przesył oraz zmianę podziału zysku spółki w stosunku 60/40 na korzyść strony rosyjskiej.

W związku z uzgodnieniami, dokonanymi w dniu 29 października 2009 r. we *Wspólnym oświadczeniu OAO Gazprom i PGNiG SA dotyczącym współpracy w sektorze gazowym*, a także w nawiązaniu do posiedzenia Zespołu ds. Polityki Bezpieczeństwa Energetycznego w dniu 4 listopada 2009 r. i posiedzenia Rady Ministrów w dniu 10 listopada 2009 r., Minister Gospodarki zwrócił się w dniu 13 listopada 2009 r. do Prezesa Rady Ministrów o zatwierdzenie nowej *Instrukcji negocjacyjnej*. Prezes RM zatwierdził ją w tym samym dniu. W *Instrukcji* określono jako wytyczne o charakterze wiążącym: wydłużony termin dostaw gazu ziemnego do 2037 r. (według wniosku PGNiG SA) i przedłużenie kontraktów na przesył gazu polskim odcinkiem gazociągu jamalskiego do 2037 r. Na wniosek strony rosyjskiej ustalono, że strona polska zgodzi się na zmianę statutu EuRoPol GAZ SA, w wyniku której zarząd tej spółki miał podejmować uchwały jednomyślnie, a w wytycznych o charakterze zaleceń wskazano, że w przypadku niepodjęcia uchwały sprawę będzie rozstrzygać rada nadzorcza, a następnie walne zgromadzenie akcjonariuszy. Ponadto strona polska zgodziła się na odstąpienie od zasady decydującego głosu prezesa zarządu i przewodniczącego rady nadzorczej. W związku z postulatami strony rosyjskiej, dotyczącymi ustalania taryf za przesył gazu, *Instrukcja negocjacyjna* dopuszczała zgodę strony polskiej, aby taryfy na usługi transportu gazu przez terytorium RP świadczone przez EuRoPol GAZ SA ograniczały gromadzenie nadmiernych i niecelowych środków pieniężnych, a minimalny zysk netto EuRoPol GAZ SA nie był niższy niż 2-3% kosztów operacyjnych spółki, tj. ok. 20 mln zł (były to wytyczne o charakterze zaleceń). Na wniosek strony rosyjskiej włączenia do negocjacji kwestii sporu pomiędzy EuRoPol GAZ SA a Gazpromem Eksport, w *Instrukcji negocjacyjnej* w wytycznych o charakterze zaleceń dodano punkt, zgodnie z którym strona polska powinna dążyć do rozwiązania powyższej kwestii spornej, lecz nie powinna zgodzić się na wprowadzenie do negocjowanej umowy rekomendacji, aby EuRoPol GAZ SA zrzekł się roszczeń z tego tytułu względem Gazpromu Eksport.

W procesie negocjacyjnym ze stroną rosyjską, prowadzonym pod przewodnictwem Ministra Gospodarki i osób przez niego wyznaczonych, pozycja negocjacyjna Polski była pogorszona zarówno wskutek ww. nieprawidłowości, jak i błędów popełnionych w trakcie negocjacji. Słaba pozycja negocjacyjna polskiego zespołu wiązała się także z uzależnieniem Polski od dostaw gazu ziemnego z kierunku wschodniego w związku z długoletnim brakiem inwestycji w zakresie połączeń międzysystemowych z Europą Zachodnią. Zostało to skutecznie wykorzystane przez stronę rosyjską, która w trakcie negocjacji zgłaszała nowe żądania poszerzając zakres spraw do negocjacji i skutecznie wydłużała okres negocjacji nie godząc się na parafowanie umów w kształcie, który nie byłby zbieżny z jej interesem. Strona polska, nie

mając wypracowanej strategii, nie wykorzystywała posiadanych argumentów i akceptowała kolejne żądania strony rosyjskiej. Miało to odzwierciedlenie nie tylko w ww. zmianach *Instrukcji negocjacyjnej*, ale również w niekorzystnych zapisach wynegocjowanych umów międzyrządowych na dzień 9 lutego 2010 r.

Głównymi błędami polskiej delegacji w prowadzonych negocjacjach były:

- dążenie do wydłużenia okresu kontraktu na dostawy gazu, mimo że Ministerstwo Gospodarki dysponowało analizami, wskazującymi iż w związku z zakończeniem w 2014 r. inwestycji *Terminal LNG* podaż gazu przewyższy popyt na gaz,
- zgoda na włączenie do negocjacji kwestii sporu pomiędzy EuRoPol GAZ SA a Gazpromem Eksport, dotyczącego opłat za przesył gazu przez polski odcinek gazociągu jamalskiego, bez uzyskania w zamian ekwiwalentnych korzyści dla strony polskiej,
- niepodjęcie przez Ministra Gospodarki choćby próby uzyskania korzystniejszych warunków dostaw gazu (w tym obniżenia ceny) w sytuacji zgody na postanowienia korzystne dla strony rosyjskiej – wbrew deklaracji Ministra Gospodarki na posiedzeniu Rady Ministrów podjęcia rozmów w sprawie przywrócenia formuły cenowej sprzed 2006 r.,
- niepodejmowanie kwestii lub niewystarczające działania dotyczące zniesienia klauzuli reeksportu, ustanowienia operatora systemu przesyłowego na polskim odcinku gazociągu jamalskiego (czyli przeniesienia tej funkcji ze spółki EuRoPol GAZ SA do GAZ-SYSTEM SA) oraz wprowadzenia możliwości zastosowania zasady dostępu stron trzecich (TPA) na polskim odcinku tego gazociągu,
- niewykorzystanie możliwości włączenia do negocjacji od ich początku przedstawicieli Komisji Europejskiej oraz wycofanie przez Ministra Gospodarki w dniu 1 kwietnia 2009 r. projektu umowy zmieniającej postanowienia *Porozumienia z 25 sierpnia 1993 r.* z konsultacji z Komisją Europejską.

W pierwotnej wersji umowy wprowadzającej zmiany do *Porozumienia z 25 sierpnia 1993 r.* polska strona zamierzała zakupić dodatkowo 3 mld m³ gazu ziemnego rocznie jedynie w latach 2009-2014. W korespondencji dotyczącej *Instrukcji negocjacyjnej* z dnia 22 stycznia 2009 r. Minister Gospodarki stwierdził, iż zawarcie kontraktu długoterminowego byłoby niekorzystne z uwagi na jego kolidowanie z planami dotyczącymi dywersyfikacji dostaw gazu ziemnego do Polski w związku z budową gazoportu w Świnoujściu. Po otrzymaniu propozycji strony rosyjskiej z dnia 30 kwietnia 2009 r., zgodnie z którą dodatkowe ilości gazu miały zostać włączone do kontraktu jamalskiego obowiązującego do 2022 r., polski zespół negocjacyjny zmienił dotychczasowe

stanowisko i zaakceptował propozycję strony rosyjskiej, pozostawiając kwestie szczegółowe związane z terminem i wielkością dostaw do negocjacji na szczeblu korporacyjnym. Zespół oparł taką decyzję na propozycjach przedstawionych przez PGNiG SA, bez ich analizy pod względem prognozowanego przyszłego zapotrzebowania na gaz w Polsce. Strona rosyjska w przedstawionym projekcie umowy z dnia 19 listopada 2009 r. zgodziła się na wydłużenie kontraktów na dostawy gazu i jego przesył do 2037 r. Było to następstwem uzgodnień zawartych w dniach 28-29 października 2009 r. na szczeblu korporacyjnym między OAO Gazprom i PGNiG SA. Spółki zgodziły się na takie wydłużenie kontraktów na dostawy gazu i jego przesył.

Polski zespół negocjacyjny pod przewodnictwem Ministra Gospodarki zgodził się na włączenie powyższych zapisów do projektu umowy międzyrządowej, chociaż nie posiadał żadnych analiz wskazujących na sytuację polskiego rynku gazu ziemnego po 2022 r., a przedkładane przez MG analizy wskazywały na nadwyżki w bilansie gazowym od 2014 r. Minister Gospodarki na posiedzeniu Zespołu ds. Polityki Bezpieczeństwa Energetycznego w dniu 4 listopada 2009 r. stwierdził, że nadmiar gazu będzie mniejszym problemem niż deficyt gazu. Jednocześnie Minister Gospodarki nie był w stanie na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 13 lipca 2010 r. wyjaśnić, jakie były przyczyny określania terminów obowiązywania kontraktu na dostawę gazu do 2037 r. oraz na przesył gazu do 2045 r.

Kwestia wydłużenia okresów amortyzacji infrastruktury przesyłowej została uwzględniona we wniosku o zmianę *Instrukcji negocjacyjnej* z dnia 9 lipca 2009 r., w którym stwierdzono, iż wydłużenie o 15 lat umów o przesył gazu doprowadzi do wydłużenia okresu amortyzacji aktywów trwałych EuRoPol GAZ SA, w związku z czym zostaną obniżone stawki amortyzacji, a to wpłynie na obniżenie wysokości taryfy za przesył. Powyższe miało zadość uczynić postulatowi strony rosyjskiej o niegromadzeniu wolnych środków pieniężnych w EuRoPol GAZ SA. W trakcie negocjacji prowadzonych w okresie od 11 grudnia 2009 r. do 9 lutego 2010 r. przez Podsekretarz Stanu w MG J. Strzelec-Lobodzińską, w projekcie umowy międzyrządowej wydłużono okres kontraktu na przesył gazu do 2045 r. Wytyczne o charakterze wiążącym *Instrukcji negocjacyjnej* z dnia 13 listopada 2009 r. (pkt III.a.5) wskazywały krótszy termin. Według tych wytycznych strona polska miała doprowadzić do wprowadzenia do *Protokołu Dodatkowego* rekomendacji, aby spółki przedłużyły do 2037 r. włącznie kontrakty na przesyłanie gazu polskim odcinkiem gazociągu jamalskiego.

Polski zespół negocjacyjny nie wykorzystał argumentu zwiększenia wolumenu dostaw gazu ziemnego i przedłużenia terminu obowiązywania kontraktów, by wynegocjować formułę cenową kontraktu jamalskiego korzystniejszą ekonomicznie (np. przywrócić formułę sprzed 2006 r. lub ustalić inną formułę, obniżającą cenę zakupu gazu).

Prezes Rady Ministrów na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 13 lipca 2010 r. wskazał, że polski zespół negocjacyjny nie wykorzystał w negocjacjach atutu, jakim była wielkość rynku gazu w Polsce do wynegocjowania korzystnych formuł cenowych w kontrakcie jamalskim. Mimo że na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 1 grudnia 2009 r. Minister Gospodarki zadeklarował włączenie kwestii cenowych do zakresu spraw negocjacyjnych (przywrócenie formuły cenowej sprzed 2006 r.), ani polski zespół negocjacyjny ani Minister Gospodarki w rozmowach ze stroną rosyjską nie podjęli tej kwestii, argumentując iż nie była ona zawarta w umowach międzyrządowych i stanowiła część uzgodnień korporacyjnych. Takie działanie Ministra Gospodarki było niekonsekwentne, bowiem polska strona jednocześnie zaakceptowała inne ustalenia nieobjęte dotychczas umowami na szczeblu rządowym, proponowane przez stronę rosyjską (np. kwestia rozliczeń Gazpromu z EuRoPol Gaz SA za przesył gazu).

W ostatecznie uzgodnionych w październiku 2010 r. postanowieniach umów międzyrządowych nie zmieniono terminów kontraktów (na dostawy gazu do 2022 r., a na przesył gazu do 2019 r.) w związku z wycofaniem się z powyższych zapisów strony rosyjskiej, zwiększono natomiast

wielkość dostaw gazu objętych kontraktem jamalskim do 9,7 mld m³ gazu w 2010 r., 10,5 mld m³ w 2011 r. oraz 11 mld m³ rocznie w latach 2012-2022. Jednocześnie strony zadeklarowały zawarcie w możliwie krótkim terminie kontraktu na przesył gazu do 2045 r. Takie postanowienie było niemożliwe do zrealizowania, ponieważ GAZ-SYSTEM SA, który jako operator polskiego systemu przesyłowego miałby podpisać odpowiednią umowę, nie mógł podpisać umowy na taki okres ze względu na krótszy termin posiadanej koncesji na świadczenie usług operatora systemu przesyłowego (do dnia 31 grudnia 2025 r.). Ponadto, zgodnie z zapisami pkt 7.1.3. *Instrukcji Ruchu i Eksploatacji Sieci Przesyłowej Polskiego Odcinka Systemu Gazociągów Tranzytowych Jamał – Europa* OGP GAZ-System SA może zawierać długoterminowe umowy na świadczenie usług maksymalnie na cztery lata.

Również włączenie do negocjacji kwestii sporu pomiędzy EuRoPol GAZ SA a Gazpromem Eksport, dotyczącego opłat za przesył gazu przez polski odcinek gazociągu jamalskiego, zostało zaakceptowane przez polski zespół negocjacyjny bez próby uzyskania w zamian ekwiwalentnych korzyści dla strony polskiej.

Strona polska zaakceptowała odstąpienie od uiszczenia zarówno zasądzonych w prawomocnym wyroku sądu arbitrażowego w Moskwie na rzecz EuRoPol GAZ SA należności od Gazpromu Eksport w kwocie 26 mln USD tytułem świadczonych w 2006 r. usług przesyłu gazu, jak również pozostałych należności z tytułu świadczenia usług przesyłu w latach 2007-2009. Polski zespół negocjacyjny, mając świadomość zapisów porozumień korporacyjnych, powinien konsekwentnie podchodzić do kwestii znajdujących się w kompetencjach spółek. Powyższe działanie zespołu negocjacyjnego nie odpowiadało ponadto wytycznej pkt III.b.7 *Instrukcji negocjacyjnej*, zgodnie z którą strona polska nie powinna zgodzić się na wprowadzenie do negocjowanej umowy rekomendacji, aby EuRoPol GAZ SA zrzekł się roszczeń od Gazpromu Eksport.

Od 2006 r. Gazprom Eksport nie akceptował taryfy EuRoPol Gaz SA za przesył gazu ziemnego, zatwierdzonej przez Prezesa URE. W konsekwencji Gazprom Eksport płacił za przesył gazu realizowany przez EuRoPol GAZ SA według stawek niższych niż PGNiG SA i w związku z tym EuRoPol GAZ SA wystąpił do sądu arbitrażowego w Moskwie o zasądzenie zapłaty zaległych płatności. Sąd arbitrażowy w I i II instancji uznał zasądzenie zapłaty przez Gazprom Eksport na rzecz EuRoPol GAZ SA kwoty 26 mln USD tytułem zaległych płatności za przesył gazu w 2006 r. W lutym 2009 r. zarząd EuRoPol GAZ SA (członkowie zarządu z rekomendacji PGNiG SA) wystąpił do Międzynarodowego Handlowego Sądu Arbitrażowego przy Izbie Przemysłowo Handlowej Federacji Rosyjskiej w Moskwie z pozwem o zasądzenie ok. 80 mln USD tytułem zaległych płatności Gazpromu Eksport za usługę przesyłu świadczoną przez EuRoPol GAZ SA w 2007 r. Rozprawa została odroczone na wniosek rosyjskiego udziałowca. Według zarządu EuRoPol GAZ SA, objęte ugodą roszczenia wobec Gazpromu Eksport z tytułu usługi przesyłu gazu w latach 2006-2009 według stanu na dzień 6 kwietnia 2010 r. wynosiły 286 327 041 USD.

Polski zespół negocjacyjny, bez przeprowadzania jakichkolwiek analiz ekonomicznych badających kondycję finansową EuRoPol GAZ SA oraz wpływu nieuiszczenia należności przez Gazprom Eksport na dochody Skarbu Państwa (jako skutku mniejszego zysku), wniosł do projektu negocjowanej umowy z dnia 10 listopada 2009 r. zapis mówiący o uregulowaniu kwestii spornych w możliwie najszybszym terminie po podpisaniu umowy międzyrządowej. Zespół negocjacyjny miał świadomość, że oznacza to zrzeczenie się przez EuRoPol GAZ SA wszelkich roszczeń wobec Gazpromu Eksport, ponieważ *Wspólne Oświadczenie OAO Gazprom i PGNiG SA dotyczące współpracy w sektorze gazowym* z dnia 29 października 2009 r. stanowiło, że spółki te uregulują kwestie sporne odnośnie opłaty za przesył gazu przez terytorium Polski w okresie 2006-2009 na zasadzie odstąpienia od obopólnych roszczeń. Polska delegacja nie sprzeciwiła się na spotkaniu negocjacyjnym w dniu 26 listopada 2009 r. włączeniu tej kwestii do dyskusji na szczeblu rządowym, choć na poprzedzającym je spotkaniu polskich negocjatorów w dniu 24 listopada

2009 r. uzgodniono, że powyższe kwestie powinny być rozpatrzone na szczeblu korporacyjnym. Dodatkowo Podsekretarz Stanu w MG J. Strzelec-Łobodzińska, w toku negocjacji prowadzonych w dniu 10 grudnia 2009 r., w celu szybkiego zakończenia rozmów negocjacyjnych wyraziła oczekiwanie, odebrane przez zarząd PGNiG SA jako zobowiązanie, parafowania umowy korporacyjnej w powyższym kształcie pomimo sugestii zarządu PGNiG SA usztywnienia stanowiska i ewentualnego przeciągnięcia negocjacji w czasie.

Podczas negocjacji w dniu 10 grudnia 2009 r. w Moskwie nie podjęto rozmów na temat zmiany formuły cenowej kontraktu jamalskiego, pomimo wcześniejszych deklaracji Ministra Gospodarki zawarcia powyższej kwestii w puli spraw negocjowanych w związku z włączeniem do niej kwestii sporu EuRoPol GAZ SA z Gazprom Eksporem. Członkowie zespołu negocjacyjnego argumentowali niewłączenie formuły cenowej do zapisów umowy międzyrządowej faktem, iż wchodziła ona w zakres kompetencji korporacyjnych i nie była przedmiotem umów międzyrządowych. Ponadto zgodzono się na odstąpienie przez PGNiG SA od podejmowania kroków prawnych wobec RUE w związku z brakiem realizacji kontraktu na dostawy gazu w 2009 r. oraz zobowiązano do przekazania kwoty 30,7 mln USD należności RUE za dostawy w grudniu 2008 r., którą PGNiG SA zatrzymał jako zabezpieczenie odszkodowania od RUE za brak realizacji kontraktu w 2009 r.

Parafowane na dzień 9 lutego 2010 r. wersje umów międzyrządowych były nie tylko niezgodne z prawem unijnym i krajowym, ale również były niezgodne z niektórymi wytycznymi określonymi w *Instrukcji negocjacyjnej*.

Poza merytorycznymi błędami w negocjacjach, wystąpiło też naruszenie obowiązujących przepisów na etapie negocjacji oraz podejmowania w dniu 10 lutego 2010 r. przez Radę Ministrów uchwały zatwierdzającej umowę.

Istotna część negocjacji była prowadzona bez wymaganych podstaw prawnych, tzn. bez zatwierdzonej instrukcji.

Charakter spotkań w dniach 26 czerwca 2009 r., 18 września 2010 r. i 24 września 2010 r. oraz zapisy *Instrukcji negocjacyjnych* powstałych po terminie tych spotkań wskazują, że chociaż te spotkania określono jako konsultacje, to faktycznie prowadzono wówczas negocjacje bez wymaganych instrukcji negocjacyjnych.

*Konsultacja*¹⁸ oznacza zasięganie opinii u fachowców i specjalistów, udzielanie rad, wskazówek i wyjaśnień przez rzeczoznawców lub naradę rzeczoznawców w jakiejś sprawie. Natomiast poprzez *negocjacje*¹⁹ należy rozumieć rokowania, pertraktacje prowadzone przez upoważnionych przedstawicieli. Na ww. spotkaniach obie strony dokonywały uzgodnień, które następnie zostały zawarte w *Instrukcjach negocjacyjnych* zatwierdzonych przez Prezesa Rady Ministrów odpowiednio w dniach 15 lipca 2009 r. oraz 11 października 2010 r. Na spotkaniu negocjacyjnym w dniu 26 czerwca 2009 r. omawiano m.in. 3 propozycje strony polskiej w celu rozwiązania kwestii taryfowych, które znalazły się dopiero w *Instrukcji negocjacyjnej* zatwierdzonej przez Prezesa Rady Ministrów w dniu 16 lipca 2009 r. Ponadto na spotkaniu w dniu 26 czerwca 2009 r. zaproponowano wydłużenie terminu realizacji dodatkowych dostaw gazu, co znalazło swoje odzwierciedlenie w *Instrukcji negocjacyjnej* zatwierdzonej dopiero w dniu 16 lipca

¹⁸ *Uniwersalny słownik języka polskiego* pod redakcją prof. Stanisława Dubisza, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003 r.

¹⁹ Tamże.

2009 r. Na spotkaniach w dniu 18 września 2010 r. i 24 września 2010 r. obydwie strony dokonywały uzgodnień w zakresie terminu dostaw gazu ziemnego, obowiązywania umów na przesył gazu, zniesienia klauzuli o zakazie reeksportu i podziału obowiązków oraz uprawnień operatora na polskim odcinku gazociągu jamalskiego. Propozycje zapisów umów międzyrządowych, które padły na powyższych spotkaniach znalazły swoje odzwierciedlenie w uzupełnieniu do *Instrukcji negocjacyjnej* zatwierdzonym w dniu 11 października 2010 r. Zgodnie z pkt. V.a.2. i pkt. V.a.3 strona polska mogła się zgodzić na pozostawienie terminów obecnie obowiązujących w kontraktach na dostawy gazu i przesył gazu, natomiast o powyższych kwestiach dyskutowano na negocjacjach w dniu 18 września 2010 r. i wniesiono je do projektów umów międzyrządowych z dnia 18 września 2010 r. i 21 września 2010 r. Końcowe spotkanie negocjacyjne w dniu 17 października 2010 r. służyło jedynie wprowadzeniu ostatnich poprawek i parafowaniu umowy międzyrządowej.

Po 10 grudnia 2009 r. zespół negocjacyjny nie prowadził dalszych negocjacji ze stroną rosyjską, mimo że na spotkaniu w KPRM w dniu 15 grudnia 2009 r.²⁰ stwierdzono iż „porozumienie trudno uznać za uzgodnione” i rozmowy na poziomie spółek jak i rządów powinny być kontynuowane, a Minister Skarbu Państwa uważał, że w kształcie wynegocjowanym w dniu 10 grudnia 2009 r. porozumienie nie powinno być zaakceptowane przez Radę Ministrów.

Sprzeciw Ministra SP dotyczył kwestii rezygnacji przez EuRoPol GAZ SA z roszczeń finansowych wobec Gazpromu Eksport. Według Ministra SP rezygnacja z tych roszczeń opierała się na niezawartej i dodatkowo niekorzystnej dla Polski umowie między spółkami, która nie wноси żadnych konkretnych propozycji poza zwykłym odstąpieniem od roszczeń przez EuRoPol GAZ SA. Z takim stanowiskiem Ministra SP nie zgadzał się Dyrektor DRO w MG Maciej Kaliski, który stwierdził, że „rozmowy uznano w MG za zakończone”. Pomimo takiej rozbieżności poglądów, przewodnicząca polskiego zespołu negocjacyjnego podsekretarz stanu w MG J. Strzelec-Łobodzińska nie podjęła działań w celu wypracowania w zespole negocjacyjnym spójnego stanowiska strony polskiej, a jednocześnie w okresie 11 grudnia 2009 r. – 9 lutego 2010 r. samodzielnie uzgadniała ze stroną rosyjską zmiany dotychczasowych zapisów projektów umów międzyrządowych na podstawie rozmów telefonicznych oraz uzgodnień dokonanych na szczeblu korporacyjnym. Nie podjęła kwestii, na którą zwracał uwagę Minister SP, choć *Instrukcja negocjacyjna* zalecała, by strona polska nie godziła się na wprowadzenie do umowy rekomendacji, aby EuRoPol GAZ SA zrzekł się roszczeń z tytułu opłat za przesył w latach 2006-2009 wobec Gazprom Eksportu. Uzgodniła natomiast m.in. termin rozpoczęcia działań związanych ze zmianą struktury akcjonariatu EuRoPol GAZ SA oraz przedłużenie terminu obowiązywania kontraktu na przesył gazu gazociągiem jamalskim przez Polskę do 2045 r.

Działania, podejmowane przez Ministra Gospodarki w dniu 10 lutego 2010 r. w celu przyjęcia w trybie obiegowym przez Radę Ministrów uchwały zezwalającej na zawarcie *Protokołu do Umowy* oraz *Protokołu do Protokołu Dodatkowego* w imieniu Rządu Rzeczypospolitej przez Ministra Gospodarki, były niezgodne z obowiązującymi przepisami i wewnętrznymi regulacjami Rady Ministrów. Pomimo negatywnych opinii o zapisach umów,

²⁰ Spotkanie poświęcone omówieniu ustaleń polsko-rosyjskich negocjacji w Moskwie w dniu 10 grudnia 2009 r., w którym uczestniczyli m.in. główny doradca Prezesa Rady Ministrów ds. bezpieczeństwa energetycznego oraz przedstawiciele Ministerstwa Gospodarki, Ministerstwa Skarbu Państwa i PGNiG SA.

Minister Gospodarki dążył do zawarcia parafowanych przez stronę rosyjską w dniu 9 lutego 2010 r. umów, przedkładając Radzie Ministrów nieuzgodnione z resortami projekty umów i zmuszając do ich niezwłocznego zatwierdzenia.

Pomimo zapisów umów międzyrządowych, niezgodnych z *Instrukcją negocjacyjną* oraz niekorzystnych dla interesu Polski, Minister Gospodarki wydał polecenie szybkiego procedowania w celu podjęcia przez Radę Ministrów uchwały zezwalającej na zawarcie umów. Skutkowało to brakiem uzgodnienia wniosku i umów międzyrządowych z Ministrem Spraw Zagranicznych oraz innymi zainteresowanymi ministrami, co było niezgodne z art. 6 ustawy z dnia 14 kwietnia 2000 r. o umowach międzynarodowych²¹ stanowiącym, iż organ właściwy do prowadzenia negocjacji składa Radzie Ministrów, po uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw zagranicznych oraz innymi właściwymi ministrami, wniosek o udzielenie zgody na podpisanie umowy międzynarodowej.

W dniu 10 lutego 2010 r. z upoważnienia Ministra Gospodarki Podsekretarz Stanu w MG Grażyna Henclewska przesłała do Ministra Skarbu Państwa, Ministra Spraw Zagranicznych, Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Prezesa URE, Prezesa Rządowego Centrum Legislacji (RCL) i Sekretarza do Spraw Europejskich parafowane projekty umów międzyrządowych wraz z projektami uchwał Rady Ministrów i uzasadnieniem (łącznie 24 strony dokumentów) z prośbą o pilne zaopiniowanie dokumentów tego samego dnia do godziny 14.00. Biorąc pod uwagę godzinę dostarczenia ww. dokumentów poszczególnym adresatom, RCL miało 30 minut na zaopiniowanie, a Prezes URE – 2 minuty. Równocześnie, nie czekając nawet do końca tak wyznaczonego terminu, Podsekretarz Stanu w MG Grażyna Henclewska przesłała do Sekretarza Rady Ministrów wniosek o udzielenie przez Radę Ministrów zgody na związanie Rzeczypospolitej Polskiej ww. umowami (pismo wpłynęło o godz. 13.36), stwierdzając w nim niezgodnie ze stanem faktycznym, że został on uzgodniony z Ministrem Skarbu Państwa, Ministrem Spraw Zagranicznych, Sekretarzem do Spraw Europejskich, Szefem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Prezesem URE i Prezesem RCL. Brak uzgodnienia przedkładanych umów międzynarodowych z Ministrem Spraw Zagranicznych był dodatkowo naruszeniem art. 6 ust. 1 ustawy o umowach międzynarodowych, wymagającego takie uzgodnienie przed przekazaniem umów Radzie Ministrów. Wniosek zawierał prośbę o rozpatrzenie sprawy w trybie obiegowym w ciągu niespełna 3 godzin (do 16.00). W związku z tym, sekretarz Rady Ministrów wyznaczył 3-godzinny termin (do 17.00) na ustosunkowanie się do projektu uchwały i poinformował, że w przypadku braku uwag w wyznaczonym terminie dokumenty zostaną uznane – na podstawie § 36 ust. 3 uchwały nr 49 Rady Ministrów z dnia 19 marca 2002 r. – *Regulamin pracy Rady Ministrów*²² (dalej: *Regulamin pracy RM*) – za przyjęte przez Radę Ministrów.

Zarówno proponowany termin we wniosku Ministra Gospodarki, jak i działanie Sekretarza Rady Ministrów były niezgodne z § 36 ust. 2 *Regulamin pracy RM*. Według tego przepisu, w przypadku rozpatrywania przez Radę Ministrów projektu w trybie obiegowym, termin do zajęcia stanowiska przez członków Rady Ministrów nie powinien być krótszy niż 3 dni. Wniosek Ministra Gospodarki o wyrażenie zgody na związanie Polski ww. umowami nie zawierał jakiegokolwiek uzasadnienia przyczyn wnioskowania o skrócenie wymaganego terminu rozpatrzenia wniosku przez Radę Ministrów. Nie zaistniały żadne okoliczności,

²¹ Dz. U. Nr 39, poz. 339 ze zm.

²² M. P. Nr 13, poz. 221 ze zm.

które wymuszałyby podjęcie przez Radę Ministrów decyzji w terminie krótszym niż określony w *Regulaminie pracy RM*.

W wyznaczonym czasie (do godz. 17.00) spośród 33 adresatów wypowiedział się jedynie Minister Finansów, a tego samego dnia po wyznaczonej godzinie – Minister Skarbu Państwa (oba nie wnieśli uwag). W tym samym dniu (10 lutego 2010 r.) przyjęto w trybie obiegowym uchwałę nr 17/2010 Rady Ministrów.

Taki sposób procedowania uniemożliwił uwzględnienie opinii Prezesa URE i Ministra Spraw Zagranicznych, których istotne zastrzeżenia do postanowień umów wpłynęły po zatwierdzeniu uchwały Rady Ministrów nr 17/2010 (odpowiednio w dniu 12 lutego 2010 r. oraz 9 marca 2010 r.). Uniemożliwił też członkom Rady Ministrów rzetelne zapoznanie się z projektami umów międzynarodowych oraz zgłoszenie własnych opinii, co potwierdza fakt przedstawienia opinii przez Ministra Spraw Zagranicznych już po podjęciu ww. uchwały przez Radę Ministrów. Głosowanie w trybie obiegowym nad uchwałą wiążącą Polskę ww. umowami międzynarodowymi w tym samym dniu, w którym te projekty przedłożono członkom Rady Ministrów, nie pozwoliło członkom Rady Ministrów na zapoznanie się z takimi uwagami.

Kontrola NIK wykazała, że nie było zasadne domniemanie Sekretarza Rady Ministrów, że w tym czasie wszyscy członkowie Rady Ministrów zdołali zapoznać się z przedstawionymi dokumentami. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów posiadała bowiem jedynie pokwitowania odbioru projektu uchwały Rady Ministrów z materiałami towarzyszącymi, z których jednak nie wynikało kto i kiedy pokwitował odbiór tych dokumentów.

Działania Sekretarza Rady Ministrów związane z uchwaleniem w trybie obiegowym uchwały nr 17/2010 Rady Ministrów, na wniosek Ministra Gospodarki, skutkowały w istocie brakiem możliwości zajęcia stanowiska przez członków Rady Ministrów w sprawie treści projektów umów międzynarodowych, będących przedmiotem tej uchwały.

Przy takim trybie procedowania członkowie Rady Ministrów nie mieli też wiedzy o negatywnej opinii Dyrektora Generalnego ds. Energii i Transportu Komisji Europejskiej M. Ruete z dnia 4 lutego 2010 r., która wpłynęła do KPRM w dniu 10 lutego 2010 r. (o godz. 13.37).

Dyrektor Generalny M. Ruete zwrócił uwagę, iż metodologia ustalania i wysokość taryfy powinny być zatwierdzane przez krajowy organ regulacyjny i nie mogą być ustalane w bilateralnych

negocjacjach pomiędzy rządami czy przedsiębiorstwami energetycznymi (powołując się m.in. na art. 25 ust. 2 dyrektywy 2003/55/WE), a także zwrócił uwagę, że negocjowane porozumienie powinno być zgodne z art. 5 ust. 2 rozporządzenia 1775/2005, według którego operator systemu przesyłowego ma obowiązek wdrożyć i publikować niedyskryminacyjne, przejrzyste mechanizmy udostępniania zdolności przesyłowej. Dyrektor Generalny wyraził również obawę, że negocjowane porozumienie będzie sprzeczne z zasadą dostępu stron trzecich do świadczonych usług przesyłania gazu ziemnego (TPA) i w związku z tym zwrócił się o wyjaśnienie, w jaki sposób strona polska zamierza zapewnić w negocjowanych umowach międzyrządowych, przestrzeganie powyższych zasad prawa unijnego.

Dopiero włączenie się przedstawicieli Komisji Europejskiej w proces negocjacji w lutym 2010 r. pozwoliło wstrzymać podpisanie umów w kształcie przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 10 lutego 2010 r. oraz wyeliminować postanowienia sprzeczne z prawem unijnym i krajowym oraz ryzyka dla bezpieczeństwa energetycznego Polski.

W ostatecznie uzgodnionych w październiku 2010 r. postanowieniach umów polsko-rosyjskich uległy zwiększeniu dostawy gazu ziemnego od Gazpromu Eksport, wyznaczono GAZ-SYSTEM SA na operatora systemu przesyłowego obejmującego m.in. polski odcinek gazociągu jamalskiego, została zniesiona klauzula reeksportu rosyjskiego gazu. Wynegocjowane i podpisane w dniu 29 października 2010 r. *Protokół do Umowy* oraz *Protokół do Protokołu Dodatkowego* były zgodne z uzupełnieniem *Instrukcji negocjacyjnej* zatwierdzonym w dniu 12 października 2010 r. (faktycznie już w końcowej fazie negocjacji).

Przedstawiciele Ministerstwa Gospodarki nie udzielali jednocześnie wystarczającego wsparcia spółce PGNiG SA, która równocześnie prowadziła negocjacje na poziomie korporacyjnym z Gazpromem Eksport. Przedstawiciele Ministerstwa domagali się jak najszybszego uzgodnienia między spółkami wszystkich spornych kwestii.

3.2.1.2. Działania PGNiG SA w zakresie pozyskiwania gazu z importu

Działania PGNiG SA w zakresie zawierania umów na import gazu ziemnego miały ograniczone efekty gospodarcze w stosunku do zakładanych celów ze względu na wieloletnie zaniechania w zakresie rozwoju sieci przesyłowych, które zwiększyłyby liczbę lub przepustowość połączeń z zagranicznymi sieciami gazowymi na kierunku innym niż wschodni. W latach 2006-2011 spółka kilkakrotnie zmieniała warunki kontraktu jamalskiego (w tym najistotniejsze były aneksy: nr 26 z 2006 r. zmieniający formułę cenową oraz aneks nr 35 z 2010 r. zwiększający wielkość dostaw). Poza tym najistotniejsze były umowy: z RUE (podpisana w dniu 17 listopada 2006 r.) oraz z Gazpromem Eksport (tzw. kontrakt na letnie dostawy, podpisany w dniu 1 czerwca 2009 r.)

Biorąc pod uwagę okoliczności rokowań z Gazpromem, i mimo uwzględnienia trudnej pozycji negocjacyjnej PGNiG SA z powodu braku alternatywnych możliwości pozyskania gazu ziemnego z importu, NIK ocenia, że PGNiG SA nie wykorzystwała w pełni swoich możliwości negocjacyjnych. W uzgodnieniach przyjęto rozwiązania korzystne dla Gazpromu (np. odstąpienie od roszczeń EuRoPol Gaz SA wobec Gazpromu z tytułu niezapłaconych opłat za przesył gazu), nie podejmując próby uzyskania w zamian istotnych korzyści dla PGNiG SA.

Aneks nr 26 do kontraktu jamalskiego oraz umowa z RUE z dnia 17 listopada 2006 r.

Działania PGNiG SA w 2006 r. związane z przedłużeniem umowy z RUE oraz zawarciem aneksu nr 26 do kontraktu jamalskiego były zgodne z przyjętymi w spółce instrukcjami negocjacyjnymi, przy czym warunki ostatecznie uzgodnione istotnie odbiegały od zakładanych w pierwotnej instrukcji. Wskutek wcześniejszych zaniechań w zakresie dywersyfikacji źródeł importu gazu ziemnego PGNiG SA było zmuszone przyjąć warunki przedstawione przez Gazprom, czego wynikiem było zwiększenie ceny importowanego gazu o ok. 10%.

W związku z tym, że umowa sprzedaży gazu w punkcie zdawczo-odbiorczym Drozdowicze między PGNiG SA a RUE z dnia 10 sierpnia 2005 r., obowiązywała do 31 grudnia 2006 r., PGNiG SA zwróciło się w kwietniu 2006 r. do RUE z propozycją przeprowadzenia rozmów na temat współpracy w zakresie dalszych dostaw gazu. RUE zadeklarowało się jako potencjalny dostawca w dniu 19 września 2006 r. Jednak jednocześnie Gazprom Eksport, będący właścicielem 50% akcji RUE, uzależnił zawarcie przez RUE umowy z PGNiG SA od podpisania aneksu nr 26 do kontraktu jamalskiego, który zmieniałby cenę gazu ziemnego kupowanego przez PGNiG SA na podstawie tego kontraktu. O zmianę ceny w kontrakcie jamalskim Gazprom Eksport wnioskował wcześniej w piśmie z dnia 31 października 2005 r. uzasadniając to tym, że cena rosyjskiego gazu dostarczanego w ramach kontraktu jamalskiego nie odzwierciedlała już poziomu cen na europejskim rynku energii. Sytuacja na rynku energii charakteryzowała się wówczas znaczącym wzrostem cen ropy i produktów ropopochodnych od 2003 r. oraz dalszym istotnym wzrostem cen paliw płynnych w 2005 r. W porównaniu z początkiem 2005 r. cena ropy Brent w dniu 1 października 2005 r. wzrosła o 62%, ceny lekkiego oleju opałowego wzrosły o 70%, ciężkiego oleju opałowego zasilarzonego i z małą zawartością siarki – odpowiednio o 92 i 100%. Cena rosyjskiego gazu dostarczanego do Polski we wskazanym okresie wzrosła natomiast o 34,7%. W przypadku braku zgody PGNiG SA na zwiększenie ceny gazu w ramach kontraktu jamalskiego Gazprom Eksport zamierzał zwrócić się o ustalenie nowej formuły cenowej w drodze arbitrażu.

Zawarcie w listopadzie 2006 r. przez PGNiG SA umowy z RUE i aneksu nr 26 do kontraktu jamalskiego było poprzedzone prawnymi i ekonomiczno-finansowymi analizami. Zawarcie ww. umów było jedynym możliwym rozwiązaniem w sytuacji, gdy wszelkie alternatywne warianty zakupu gazu wymagały zgody Gazpromu na wykorzystanie do jego przesyłu infrastruktury, nad którą kontrolę sprawował Gazprom, a firma ta nie wyrażała na to zgody.

W obliczu zagrożenia energetycznego kraju Zarząd PGNiG SA uznał za niezbędne i celowe podpisanie aneksu nr 26, aby możliwe było podpisanie umowy na zakup 2,5 mld m³ gazu rocznie od RUE.

Aneks nr 26 do kontraktu jamalskiego został zawarty w trybie art. 7 pkt 7.5. kontraktu jamalskiego (w związku z żądaniem renegocjacji ceny przez Gazprom Eksport). Strony uzgodniły w aneksie nową cenę rozliczeniową i zmieniły formułę cenową. Zmiany dotyczyły dostaw gazu od 1 listopada 2005 r. (daty złożenia wniosku przez Gazprom Eksport o renegocjowanie ceny, co wynikało z postanowień kontraktu jamalskiego), przy czym z kwoty należnej Gazpromowi Eksport z tytułu wyrównania różnicy wynikającej ze zmiany ceny gazu za okres przed zawarciem ww. aneksu (od 1 listopada 2005 r. do 20 października 2006 r.) kwotę w wysokości 175 912 162 USD PGNiG SA zapłaciło jednorazowo, a pozostałą część (79 912 162 USD) – do końca 2007 r. (bez żadnych dodatkowych kosztów).

Spółka dopełniła obowiązku uzyskania zgody Ministra SP na zawarcie w listopadzie 2006 r. umowy z RUE. NIK nie znalazła jednak okoliczności uzasadniających wskazanie przez Zarząd Spółki Ministrowi SP zaledwie jednodniowego terminu na podjęcie decyzji w tej sprawie.

Aneks nr 35 do kontraktu jamalskiego

Potrzeba zwiększenia dostaw gazu w ramach kontraktu jamalskiego wynikała z faktu, że w styczniu 2009 r. RUE zaprzestało dostaw gazu w ramach umowy z dnia 17 listopada 2006 r. (obowiązującej do końca 2009 r.). Gazprom Eksport, jako jedyny realny dostawca dużych dostaw gazu do Polski uznał, że dodatkowe ilości gazu wymagają uzgodnień na szczeblu międzyrządowym.

Negocjacje aneksu nr 35 do kontraktu jamalskiego, który dotyczył zwiększenia ilości dostaw gazu w ramach tego kontraktu, toczyły się – podobnie jak w poprzednich latach – w warunkach braku możliwości zapewnienia brakujących ilości gazu z innych kierunków. Ponadto uzgodnienia między spółkami były uzależnione od wyników negocjacji na szczeblu rządowym. PGNiG SA nie wykorzystwała jednak w wystarczającym stopniu okoliczności negocjacji, w tym kwestii istotnych dla Gazpromu Eksport, jako argumentów pozwalających uzyskać w zamian korzystniejsze pod względem ekonomicznym warunki umowy.

Zawarcie przez PGNiG SA w dniu 29 października 2009 r. *Wspólnego Oświadczenia OAO „Gazprom” i PGNiG SA dotyczącego współpracy w sferze gazowej*, które w imieniu PGNiG SA podpisali prezes zarządu Michał Szubski oraz członek zarządu Radosław Dudziński, istotnie osłabiło pozycję negocjacyjną strony polskiej w dalszych negocjacjach zarówno na poziomie spółek, jak i na poziomie rządowym. Osiągnięcie porozumienia w kwestiach, które

były przedmiotem ww. *Oświadczenia*, było warunkiem sfinalizowania negocjacji polsko-rosyjskich na szczeblu rządowym w sprawie zwiększenia ilości gazu w ramach kontraktu jamalskiego. Jednak *Oświadczenie* regulowało sporne kwestie jedynie zgodnie z postulatami Gazpromu Eksport. PGNiG SA nie sformułowało wówczas swoich warunków, a postulowanie w grudniu 2009 r. obniżenia cen gazu w zamian za brak roszczeń EuRoPol GAZ SA wobec Gazprom Eksport z tytułu płatności za przesył gazu przez terytorium Polski nie miało szans powodzenia w sytuacji, gdy kwestia tych roszczeń była już rozstrzygnięta w ww. *Oświadczeniu*.

W ww. *Oświadczeniu* strony stwierdziły m.in., że kierując się wynikami prac grup międzyrządowych w sprawie wniesienia zmian do Porozumienia między Rządem FR a Rządem RP z dnia 25 sierpnia 1993 r. i Protokołu Dodatkowego z dnia 12 lutego 2003 r. potwierdzając przyjęty jednolity pakiet uzgodnień. Uzgodnienia te dotyczyły m.in. zwiększenia dostaw gazu w ramach kontraktu jamalskiego i przedłużenia terminu obowiązywania kontraktu do 2037 r., określały założenia, według których miały być kształtowane taryfy EuRoPol Gaz SA za przesył gazu (taryfa powinna „ograniczać możliwość gromadzenia nadmiernych niecelowych wolnych środków pieniężnych”, w tym celu przyjęto ustalenie, że zysk EuRoPol Gaz SA powinien oscylować na poziomie 21 mln zł). Ustalono także, że EuRoPol Gaz SA i Gazprom Eksport w rozsądnym terminie uregulują kwestie sporne odnośnie opłaty za przesył gazu przez terytorium Polski w okresie 2006-2009 na zasadzie odstąpienia od obopólnych roszczeń, a także postanowiono o zapewnieniu struktury akcjonariatu EuRoPol Gaz SA na poziomie po 50% akcji dla obu stron i jednogłośnie podejmowanie uchwał przez zarząd tej spółki we wszystkich sprawach.

Według wyjaśnień zarządu PGNiG SA, rozmowy PGNiG SA i Gazpromu Eksport toczyły się równolegle z rozmowami międzyrządowymi, w trakcie których polecono spółkom pilne uregulowanie wszystkich problematycznych kwestii. Dokumentacja z tych rozmów nie zawierała dyspozycji, by spór EuRoPol Gaz SA i Gazprom Eksport w kwestii opłat za przesył gazu przez terytorium Polski w latach 2006-2009 został rozstrzygnięty na zasadzie odstąpienia od obopólnych roszczeń. Ustalenia na poziomie rządowym wyrażały potrzebę uregulowania tej kwestii, bez wskazywania konkretnego sposobu jej rozwiązania. Ponadto, w kwestii zysku EuRoPol Gaz SA, zdaniem PGNiG SA, ustalono wcześniej w rozmowach polsko-rosyjskich poziom 50-100 mln zł, czyli znacznie większy niż we *Wspólnym Oświadczeniu*.

Sposób wypracowania przez PGNiG SA swojego stanowiska co do treści ww. *Oświadczenia* był nieprzejrzysty. Zarząd spółki wypowiedział się w kwestii *Oświadczenia* już po jego podpisaniu, podejmując w dniu 3 listopada 2009 r. *Uchwałę w sprawie potwierdzenia pakietu uzgodnień zawartych we Wspólnym Oświadczeniu OAO „Gazprom” i PGNiG SA dotyczącego współpracy w sferze gazowej*. Zarząd PGNiG SA nie wskazał w trakcie kontroli NIK, na podstawie jakich analiz, opinii, ekspertyz, kalkulacji itp. zaakceptował pakiet uzgodnień zawarty w ww. *Wspólnym Oświadczeniu*, w tym istotnie wpływających na

zmniejszenie przychodów EuRoPol Gaz SA. Nie przedstawiono też do kontroli żadnych dokumentów dotyczących ww. kwestii.

Kontrola NIK wykazała daleko idącą ingerencję PGNiG SA w sposób rozstrzygnięcia przez EuRoPol Gaz SA sporu z Gazpromem Eksport w sprawie nieuregulowanych opłat za przesył w latach 2006-2009.

Prezes Zarządu EuRoPol Gaz SA Michał Kwiatkowski oraz członek zarządu Jerzy Tabaka w piśmie z dnia 16 grudnia 2009 r. do Ministra Gospodarki stwierdzili, że zarząd EuRoPol Gaz SA otrzymał od swoich głównych akcjonariuszy (Gazpromu oraz PGNiG SA) polecenie ustalenia dla EuRoPol Gaz SA znacząco niższej taryfy na przesył gazu na 2010 r. niż wynikało to z ówczesnie obowiązujących przepisów prawa i przekazania jej do zatwierdzenia Prezesowi URE, a także do rozliczenia należności EuRoPol Gaz SA od Gazpromu za lata 2006-2009 na zasadzie braku roszczeń. Członkowie zarządu EuRoPol Gaz SA w ww. piśmie stwierdzili, że dopiero stworzenie podstaw formalno-prawnych może dać zarządowi EuRoPol Gaz SA prawo do wystąpienia z wnioskiem o obniżenie taryfy. W kwestii rozliczenia należności za lata 2006-2009 wskazano w piśmie, że żądane odstąpienie od roszczeń byłoby zwolnieniem z długu Gazpromu Eksport pod tytułem darmym, co byłoby rażąco niekorzystne z punktu widzenia interesu spółki. Ponadto stwierdzono, że przedstawiona do podpisu treść porozumienia jest niezgodna ze stanem faktycznym, bowiem spółka nie może uznać, że Gazprom Eksport wykonał wobec EuRoPol Gaz SA wszystkie zobowiązania finansowe. Zaległości Gazpromu Eksport za lata 2006-2009 były szacowane na ok. 358 mln USD. Na posiedzeniu rady nadzorczej EuRoPol Gaz SA zarząd tej spółki przedstawił projekt porozumienia w sprawie uregulowania spornych spraw z tytułu opłaty za świadczone usługi przesyłu gazu ziemnego przez terytorium Polski. Przewodniczący Rady Nadzorczej A. Miedwiediew wyraził brak akceptacji dla tego projektu, argumentując, że był sprzeczny z uzgodnieniami osiągniętymi we *Wspólnym Oświadczeniu OAO Gazprom i PGNiG SA* z 29 października 2009 r. Według niego konflikt powinien zostać uregulowany bez jakichkolwiek spłat ze strony Gazpromu Eksport. W dniu 20 stycznia 2010 r. rada nadzorcza EuRoPol Gaz SA zawiesiła na 3 miesiące Prezesa Zarządu Michała Kwiatkowskiego, Wiceprezesa Zarządu Jurija Kałużskiego oraz Członka Zarządu Jerzego Tabakę. Zarząd PGNiG SA nie udzielił kontrolerom NIK wyjaśnień, jakie były przyczyny ww. zmian. Uregulowanie przez EuRoPol Gaz SA kwestii spornych z Gazpromem Eksport odnośnie opłat za przesył gazu przez terytorium Polski w okresie 2006-2009 na zasadzie odstąpienia od obopólnych roszczeń nastąpiło na podstawie uchwały zarządu EuRoPol Gaz SA z dnia 10 lutego 2010 r. w sprawie trójstronnej umowy z dnia 27 stycznia 2010 r. oraz uchwały rady nadzorczej z dnia 16 marca 2010 r. w sprawie opinii dla walnego zgromadzenia dotyczącej rozliczeń zgodnie z projektem ugody, a także uchwały zarządu z dnia 3 listopada 2010 r. w sprawie odstąpienia od powództwa oraz uchwały rady nadzorczej z dnia 18 listopada 2010 r. w sprawie cofnięcia pozwu wniesionego przez EuRoPol Gaz SA przeciw Gazpromowi Eksport.

Według zarządu EuRoPol Gaz SA²³ objęte ugodą roszczenia wobec Gazpromu Eksport z tytułu usługi przesyłu gazu w latach 2006-2009 według stanu na dzień 6 kwietnia 2010 r. wynosiły 286 327 041 USD.

²³ Zarząd EuRoPol Gaz SA, w związku z brakiem jednomyślności członków zarządu spółki, przedstawił kontrolerom NIK odrębne wyjaśnienia, jednak w tej kwestii przedstawione dane były zgodne.

PGNiG SA, akceptując już w październiku 2009 r. rozwiązanie kluczowych dla Gazpromu Eksport kwestii w sposób zgodny z propozycjami strony rosyjskiej, pozbawiła się w dalszych negocjacjach dotyczących kontraktu jamalskiego argumentów, pozwalających na zwiększenie efektów negocjacji. Dopiero w grudniu 2009 r. w odniesieniu do propozycji strony rosyjskiej o reprezentacji krzyżowej w organach EuRoPol GAZ SA oraz braku roszczeń EuRoPol GAZ SA wobec Gazprom Eksport, Prezes Zarządu PGNiG SA zaproponował polskiemu rządowemu zespołowi negocjacyjnemu, aby strona polska akceptowała powyższe zapisy pod warunkiem redukcji o 10% ceny gazu kupowanego w ramach kontraktu jamalskiego, tj. powrotu do formuły cenowej z 2006 r. Uczynił to ponad miesiąc po podpisaniu ww. *Oświadczenia*, które zapewniało Gazpromowi Eksport brak roszczeń ze strony EuRoPol GAZ SA bez żadnych ustępstw wobec PGNiG SA.

W efekcie uzgodnień na szczeblu spółek PGNiG SA oraz Gazprom, w tym ww. *Wspólnego Oświadczenia* z dnia 29 października 2009 r. oraz umowy zawartej w dniu 27 stycznia 2010 r. pomiędzy PGNiG SA, EuRoPol Gaz SA i Gazprom Eksport (tzw. Umowa trójstronna), w dniu 29 października 2010 r. Rząd RP i Rząd Federacji Rosyjskiej podpisały *Protokół do Umowy* oraz *Protokół do Protokołu Dodatkowego*. W tym samym dniu PGNiG SA i Gazprom Eksport podpisały aneks nr 35 do kontraktu jamalskiego oraz *Porozumienie o wejściu w życie i zaprzestaniu obowiązywania Aneksu nr 35* do kontraktu jamalskiego. *Porozumienie* określiło warunki, które musiały być spełnione przez strony kontraktu, aby aneks nr 35 wszedł w życie, w tym m.in.: rezygnacja przez EuRoPol Gaz SA z powództwa przeciwko Gazpromowi Eksport skierowanego do arbitrażu²⁴ dotyczącego płatności za przesył gazu przez terytorium RP w 2007 r., spłacenie zadłużenia PGNiG SA wobec spółki RUE w wys. 30,7 mln USD za gaz dostarczany dla PGNiG SA w 2008 r. na podstawie umowy z dnia 17 listopada 2006 r., zmiana umowy zawartej 27 stycznia 2010 r. pomiędzy Gazpromem Export, PGNiG SA i SGT EuRoPol Gaz SA, tak jak to zostało przewidziane w *Protokole do Protokołu Dodatkowego*.

Termin spełnienia warunków *Porozumienie* wyznaczyło do 31 grudnia 2010 r. Wypełnienie warunków zostało potwierdzone w dniu 31 stycznia 2011 r. przez Gazprom Eksport, po

²⁴ Międzynarodowego Komercyjnego Sądu Arbitrażowego przy Izbie Handlowo-Przemysłowej Federacji Rosyjskiej.

podpisaniu w dniu 12 stycznia 2011 r. przez Gazprom Eksport, PGNiG SA i EuRoPol Gaz SA aneksu nr 1 do umowy z dnia 27 stycznia 2010 r.

W opinii NIK *Porozumienie* z dnia 29 października 2010 r. zawiera postanowienia mogące zagrozić realizacji dostaw gazu na poziomie ustalonym w aneksie nr 35, co spowodowałoby ponownie problemy z pełnym zaspokojeniem potrzeb odbiorców gazu. *Porozumienie* określa bowiem działania niezależne wyłącznie od PGNiG SA, a których brak uprawnia Gazprom Eksport do zaprzestania realizacji postanowień aneksu nr 35 do kontraktu jamalskiego. Według *Porozumienia* aneks nr 35 przestaje obowiązywać z inicjatywy sprzedającego w przypadku zaistnienia któregośkolwiek z następujących warunków: wyliczenia i zatwierdzenia stawki taryfowej EuRoPol Gaz SA za usługi przesyłu gazu przez terytorium RP w 2010 r. i w latach następnych w sprzeczności z postanowieniami *Protokołu do Protokołu Dodatkowego*, niewykonania zawartych w *Protokole do Umowy* postanowień o doprowadzeniu struktury udziału OAO Gazprom i PGNiG SA w kapitale akcyjnym EuRoPol Gaz SA do stosunku 50 na 50, zmiany funkcji operatora lub zmiany struktury akcjonariatu lub prawa własności EuRoPol Gaz SA w majątku niezgodnie z ustaleniami *Protokołu do Umowy*. PGNiG SA przyjęło te postanowienia, choć spełnienie pierwszych dwóch nie zależało w pełni od Spółki. Zarząd PGNiG SA wyjaśnił, że intencją było zapewnienie pokrycia zapotrzebowania na gaz ziemny w Polsce, w związku z tym celowe było zawarcie odpowiedniego aneksu do kontraktu jamalskiego, a to związane było z podpisaniem ww. *Porozumienia*. Strona rosyjska kwestię zwiększenia dostaw gazu do Polski traktowała pakietowo wraz z innymi kwestiami, których dotyczyły ww. warunki *Porozumienia*. Zarząd PGNiG SA uznał ryzyko zaprzestania obowiązywania aneksu 35 za znikome.

PGNiG SA, przyjmując ww. warunki *Porozumienia*, nie oszacowała kosztów ich spełnienia. Według wyjaśnień Zarządu Spółki oszacowanie kosztów wykonania warunku zmiany struktury właścicielskiej EuRoPol Gaz SA było niezwykle trudne. Zarząd EuRoPol Gaz SA oszacował koszty wykupienia własnych akcji od mniejszościowego akcjonariusza na 60-106 mln zł.

Kontrakt z dnia 1 czerwca 2009 r. z Gazpromem Eksport (tzw. kontrakt na letnie dostawy)

Negocjacje i zawarcie ww. kontraktu odbywały się w warunkach zaprzestania od stycznia 2009 r. dostaw przez RUE w ramach umowy z dnia 17 listopada 2006 r. (2,5 mld m³ gazu

rocznie) oraz przedłużających się rozmów PGNiG SA z Gazpromem Eksport w sprawie zwiększenia wielkości dostaw gazu w ramach kontraktu jamalskiego.

Warunki kontraktu z dnia 1 czerwca 2009 r. istotnie odbiegały od przyjętych przez PGNiG SA założeń na etapie negocjacji i przedstawionego Gazpromowi Eksport w kwietniu 2009 r. stanowiska spółki. Należy przy tym wziąć pod uwagę ww. okoliczności, determinujące podpisanie kontraktu na takich warunkach.

Wielkość dostaw gazu ustalono na 1,1 mld m³, podczas gdy PGNiG SA wnioskowało o 2,5 mld m³, a okres dostaw ustalono jedynie na 4 miesiące (czerwiec-wrzesień 2009 r.), podczas gdy PGNiG SA proponowało okres od 1 maja 2009 r. do kwietnia 2010 r. Zarząd PGNiG SA wyjaśnił²⁵, że PGNiG SA i tak nie było w stanie odebrać całości zakontraktowanego gazu, na co wpływ miało bardzo niskie zapotrzebowanie rynku od lipca do września 2009 r. Nieodebranie gazu z kontraktu letniego nie groziło żadnymi konsekwencjami. W dniu 15 września 2009 r. PGNiG SA wystąpiło do Gazpromu Eksport o wydłużenie okresu dostaw w ramach ww. kontraktu letniego do końca października lub końca listopada 2009 r., ale nie otrzymało żadnego stanowiska strony rosyjskiej.

Renegocjacje ceny gazu, kupowanego przez PGNiG SA w ramach kontraktu jamalskiego

PGNiG SA w piśmie z dnia 31 marca 2011 r. zaproponowało Gazpromowi Eksport, na podstawie art. 7.5. kontraktu jamalskiego, przystąpienie do renegocjacji ceny gazu ziemnego dostarczanego przez Gazprom Eksport do Polski na mocy kontraktu, w kierunku jej obniżenia. W ww. piśmie poinformowano, że w przypadku braku uzgodnienia akceptowalnej dla obu stron ceny kontraktowej będzie istniała konieczność skierowania sprawy do sądu arbitrażowego, zgodnie z art. 7.5. i 15 kontraktu. Następnie, na podstawie art. 7 pkt 5 lit. c kontraktu jamalskiego, PGNiG SA wystosowało w dniu 7 listopada 2011 r. *Wezwanie na Arbitraż* dotyczące sporu o cenę kontraktową gazu ziemnego sprzedawanego przez Gazprom na podstawie kontraktu.

Do zakończenia kontroli kwestia obniżenia ceny gazu nie została rozstrzygnięta. Według komunikatu rzecznika prasowego PGNiG SA z dnia 6 listopada 2012 r., zamieszczonego na stronie internetowej spółki, osiągnięto porozumienie z Gazpromem dotyczące korekty warunków cenowych kontraktu na dostawy gazu do Polski i pozwoliło to na zamknięcie postępowania przed Trybunałem Arbitrażowym w Sztokholmie. Działania PGNiG SA, związane z wynegocjowaniem niższej ceny za gaz w ramach kontraktu jamalskiego, nie były więc objęte kontrolą i oceną NIK.

²⁵ Pisma: znak DP/PK/330/2011 z dnia 22 grudnia 2011 r. oraz znak DP/PK/23/2012 z dnia 22 marca 2012 r.

3.2.1.3. Efekty działań w zakresie dostawy gazu z kierunku wschodniego

Umowy, podpisane przez Ministra Gospodarki oraz PGNiG SA w latach 2006-2011, pozwoliły zachować ciągłość dostaw gazu w ilościach niezbędnych dla polskiego rynku gazu. Ze względu na uzależnienie od dostaw Gazpromu, dostawca ten uzyskał dodatkowe korzyści przy okazji kolejnych negocjacji.

Skutkiem negocjacji PGNiG SA w 2006 r. w sprawie przedłużenia umowy z RUE na dostawy 2,5 mld m³ gazu rocznie na lata 2007-2009, była zmiana formuły cenowej gazu, dostarczanego do Polski w ramach kontraktu jamalskiego. Powiązanie tych dwóch kwestii było warunkiem Gazpromu Eksport przystąpienia do negocjacji. W rezultacie zmiany ceny gazu, wprowadzonej aneksem nr 26 do kontraktu jamalskiego, koszty jego pozyskania przez PGNiG SA z tego kontraktu wzrosły o ok. 10% rocznie.

W efekcie postanowień aneksu nr 35 do kontraktu jamalskiego oraz towarzyszących mu porozumień, PGNiG SA uzyskał zwiększenie dostaw gazu, a także upust cenowy dla części kupowanego gazu w zamian za rezygnację z roszczeń wobec RUE z tytułu niezrealizowania dostaw gazu w 2009 r. Gazprom Eksport uzyskał natomiast zwolnienie z nieuregulowanych opłat na rzecz EuRoPol Gaz SA za przesył gazu w latach 2006-2009, a także zmniejszenie stawek w taryfie przesyłowej EuRoPol Gaz SA.

PGNiG SA uzyskało upust cenowy na lata 2010-2014 za ilości gazu odebrane w danym roku ponad minimalne ilości roczne. OAO Gazprom udzielił PGNiG SA tego upustu w zamian za rezygnację PGNiG SA z dochodzenia roszczeń wobec RUE powstałych w związku z niewywiązaniem się przez RUE w 2009 r. ze zobowiązań wynikających z umowy z RUE. Upust uzyskany na mocy aneksu nr 35 do kontraktu jamalskiego wyniósł łącznie w latach 2010-2011 345 392 724 zł. Za niezrealizowane dostawy gazu ziemnego przez RUE PGNiG SA obliczyło całkowitą wysokość kary za 2009 r. na kwotę 172 495 360 zł. Zarząd PGNiG SA wyjaśnił²⁶, że nie jest możliwe porównanie kosztów, jakie faktycznie poniosło PGNiG SA przy zakupie gazu w ramach tzw. letniego kontraktu z 1 czerwca 2009 r., zawartego w związku z zaprzestaniem dostaw przez RUE, a kosztami, jakie poniosłoby PGNiG SA, gdyby takie ilości, jak w kontrakcie letnim, były zakupione w ramach umowy z RUE z dnia 17 listopada 2006 r. W związku z tym przy ustalaniu upustu, określonego w aneksie nr 35 do kontraktu jamalskiego, nie było możliwe uwzględnienie kosztów poniesionych przez PGNiG SA wskutek zakupu w 2009 r. gazu w ramach tzw. kontraktu letniego po cenie wyższej niż ustalono w umowie PGNiG SA z RUE.

Zgodnie z zawartymi porozumieniami, Uchwałą Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy EuRoPol Gaz SA z dnia 6 grudnia 2010 r. dokonano zmian w jej statucie. Zmiany wprowadzone w dniu 2 lutego 2011 r. przewidują m.in. zasadę jednomyślności

²⁶ Pismo znak DP/PK/26/2012 z dnia 12 kwietnia 2012 r.

w podejmowaniu decyzji (§ 32 ust. 2 statutu). Według wyjaśnień PGNiG SA²⁷, poprzez te zmiany zapewniono prawidłowe funkcjonowanie zarządu i jednolite zasady reprezentacji EuRoPol Gaz SA, a tym samym wyeliminowanie występującego przed zmianą statutu dualizmu decyzyjnego w zarządzie. NIK zauważa, że dokonane zmiany nie wprowadziły mechanizmów zapobiegających „dualizmowi decyzyjnemu”. Tak jak wcześniej, decyzje organów EuRoPol Gaz SA wymagają ich uzgodnienia przez dwóch dominujących akcjonariuszy, co przy braku woli którejś ze stron nadal stanowi zagrożenie dla sprawnego zarządzania spółką. Przykładem nierozwiązania problemu może być udzielenie w trakcie kontroli NIK dwóch odrębnych wyjaśnień (częściowo o sprzecznej treści) przez członków zarządu reprezentujących polską i rosyjską stronę.

W konsekwencji planowanych zmian w akcjonariacie, PGNiG SA oraz OAO Gazprom powinny mieć po 50% akcji w strukturze własnościowej EuRoPol Gaz SA. Dla większości działań ta zmiana nie ma znaczenia, bowiem walne zgromadzenie EuRoPol Gaz SA może podejmować uchwały, jeżeli uczestniczą w nim wszyscy akcjonariusze-założyciele, mający 30% akcji. Uchwały podejmowane są większością $\frac{3}{4}$ głosów obecnych na walnym zgromadzeniu, co oznacza, że dla podjęcia uchwały konieczna jest obecność i głosowanie „za” obu głównych akcjonariuszy. Uprawnienia do żądania zwołania walnego zgromadzenia lub umieszczenia spraw w porządku obrad przysługują aktualnie akcjonariuszom posiadającym co najmniej $\frac{1}{20}$ kapitału zakładowego, czyli w praktyce PGNiG SA lub OAO Gazprom. Nie zmieniły się też uprawnienia głównych akcjonariuszy w kwestii podejmowania uchwał przez radę nadzorczą. Natomiast po wprowadzeniu ustalonych zmian PGNiG SA lub OAO Gazprom, reprezentując co najmniej połowę kapitału zakładowego lub co najmniej połowę ogółu głosów, mogą każdy samodzielnie zwołać nadzwyczajne walne zgromadzenie EuRoPol Gaz SA, co będzie dodatkowym uprawnieniem. Według wyjaśnień Zarządu PGNiG SA, pozbawienie uprawnień Gas Trading SA jako mniejszościowego akcjonariusza ułatwi współpracę pomiędzy PGNiG SA i OAO Gazprom. W ocenie NIK, dotychczasowe doświadczenia dotyczące funkcjonowania EuRoPol Gaz SA nie potwierdzają takiej opinii, bowiem zasadniczym problemem był brak porozumienia i wypracowania wspólnego stanowiska przez głównych akcjonariuszy, mających wielokrotnie sprzeczne interesy.

²⁷ Pismo znak DP/PK/316/2011 z dnia 17 listopada 2011 r.

W kontrolowanym okresie utrzymywał się w PGNiG SA wysoki poziom uzależnienia importu gazu ziemnego od jednego dostawcy. PGNiG SA, w związku z brakiem dywersyfikacji źródeł importu gazu, przekroczył w 2009 r. maksymalny dopuszczalny udział gazu importowanego z jednego kraju pochodzenia w stosunku do całkowitej wielkości gazu importowanego.

Według § 1 *rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 października 2000 r. w sprawie minimalnego poziomu dywersyfikacji dostaw gazu z zagranicy*²⁸, maksymalny udział gazu importowanego z jednego kraju pochodzenia, w stosunku do całkowitej wielkości gazu importowanego w danym roku, w latach 2005-2009 wynosił 72%, a na lata 2010-2014 został ustalony na poziomie 70%. Według danych przedstawionych przez PGNiG SA w trakcie kontroli, w latach 2006-2008 w strukturze importu gazu, pozyskiwanego przez PGNiG SA, dominujący był gaz z Rosji, choć kształtował się poniżej maksymalnego dopuszczalnego poziomu (ok. 67-68% całego importowanego gazu). Natomiast w 2009 r. udział gazu z Rosji stanowił 81% całego importu, co stanowiło naruszenie dyspozycji ww. rozporządzenia. Decyzją z dnia 16 grudnia 2010 r. Prezes URE nałożył na PGNiG SA karę w wysokości 2 mln zł z tytułu przekroczenia w latach 2007 i 2008 limitu określonego w ww. rozporządzeniu. W dniu 4 stycznia 2011 r. PGNiG SA złożyło do Sądu Okręgowego w Warszawie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za pośrednictwem Prezesa URE, odwołanie od ww. decyzji. Postępowanie jest w toku.

Zarząd PGNiG SA wyjaśnił²⁹, że według jego oceny jedynie w 2009 r. – ze względu na wstrzymanie dostaw przez RUE – PGNiG SA było zmuszone do przekroczenia maksymalnego udziału gazu importowanego z jednego kraju pochodzenia w stosunku do całkowitej wielkości gazu importowanego w danym roku, o którym mowa w *rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 24 października 2000 r.* Jednak z ustaleń kontroli NIK wynika, że w 2010 r. gaz kupowany od Gazpromu Eksport oznaczony jako środkowoazjatycki, stanowił 71,75% ogółu importu, natomiast w 2011 r. gaz kupiony od Gazpromu Eksport stanowił 85,52% całego importu, a dostarczony przez dostawcę certyfikat pochodzenia gazu nie określał ilości gazu z poszczególnych krajów pochodzenia. W ocenie NIK, w latach 2010-2011 poziom importu z jednego kraju także stwarzał ryzyko niespełnienia wymogów ww. rozporządzenia.

Jednocześnie w kontrolowanym okresie wzrastało uzależnienie PGNiG SA od jednego dostawcy gazu importowanego, jakim był OAO Gazprom. Gaz kupowany od Gazpromu Eksport zwiększył swój udział w całym imporcie z 68% w 2006 r. do 85,5% w 2011 r., a w latach 2009-2010 wyniósł powyżej 89%.

3.2.2. Udział organów państwowych w procesie negocjacyjnym umów na dostawę gazu z kierunku wschodniego

W procesie negocjowania dostaw gazu zadaniem Ministra Skarbu Państwa było wyrażanie zgody na zawieranie umów przez PGNiG SA. Ponadto, równolegle z negocjacjami dotyczącymi aneksu nr 35 do kontraktu jamalskiego prowadzone były pod kierunkiem Ministra

²⁸ Dz. U. Nr 95, poz. 1042.

²⁹ Pismo znak DP/PK/008/2012 z 19 stycznia 2012 r.

Gospodarki międzyrządowe negocjacje dotyczące polsko-rosyjskiej współpracy w sektorze gazu ziemnego (kwestia ta została przedstawiona w pkt. 3.2.1.1 informacji).

Na podstawie statutu PGNiG SA, Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra SP wyraża, w formie pisemnej, zgodę m.in. na zmianę istotnych postanowień obowiązujących umów handlowych dotyczących importu gazu ziemnego do Polski oraz na zawarcie nowych takich umów handlowych (§17 ust. 2).

Minister Skarbu Państwa wypełniał to zadanie. W okresie objętym kontrolą otrzymał wnioski zarządu PGNiG SA o wyrażenie zgody w 14 sprawach dotyczących zawarcia lub zmiany umów handlowych, dotyczących zakupu gazu przez spółkę i we wszystkich przypadkach wyraził zgodę. W 5 przypadkach procedura wyrażenia zgody była przeprowadzana w ciągu jednego lub dwóch dni, co nie pozwalało na rzetelną analizę merytoryczną tych wniosków, a w 2 przypadkach miała miejsce już po zawarciu umowy (jako zgoda następcza). W tych przypadkach wskazuje to na jedynie formalne wykonywanie zadania wyrażania przedmiotowych zgód. Ponadto 3 z tych decyzji zostały podjęte w sytuacji, gdy Minister SP nie dysponował treścią umowy, na której zawarcie miał wyrazić zgodę.

Termin udzielenia zgody na zawarcie umowy pomiędzy PGNiG SA a RUE, wyrażonej w dniu 15 listopada 2006 r., tj. w dzień po złożeniu wniosku przez PGNiG SA, wynikał z oczekiwania spółki sformułowanego we wniosku. Kontrola NIK stwierdziła, że nie było potrzeby tak szybkiego uzyskania zgody, a wniosek spółki o tak krótki termin był nieuzasadniony.

Wniosek PGNiG SA do Ministra SP w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie umowy sprzedaży gazu ziemnego pomiędzy PGNiG SA i RUE został złożony w dniu 14 listopada 2006 r. Wskazano w nim Ministrowi SP termin 15 listopada 2006 r. jako czas na podjęcie decyzji. Minister SP wyraził zgodę w dniu 15 listopada 2006 r., stwierdzając w piśmie do Prezesa Zarządu PGNiG SA, że ze względu na ograniczony czas do wyrażenia opinii, MSP nie miało możliwości analizy przekazanego projektu umowy, lecz mając na względzie bezpieczeństwo energetyczne kraju wyraża zgodę na zawarcie tej umowy. W umowie, będącej przedmiotem zgody Ministra SP, postanowiono, że jest ona wiążąca dla obu stron, po powiadomieniu sprzedającego przez kupującego o uzyskaniu przez kupującego pisemnej zgody na zawarcie tej umowy, wyrażonej przez Ministra SP w terminie do 1 grudnia 2006 r. Nie było więc uzasadnienia, by wnioskować do Ministra SP o natychmiastowe wyrażenie wymaganej zgody. Zarząd PGNiG SA wyjaśnił, że nie zna okoliczności zwrócenia się do Ministra SP o wyrażenie przedmiotowej zgody w terminie do dnia 15 listopada 2006 r., a analiza posiadanych dokumentów nie pozwala Zarządowi Spółki na wyjaśnienie tej kwestii

Na wniosek o wyrażenie zgody na zawarcie aneksu nr 35 do kontraktu jamalskiego, złożony przez zarząd PGNiG SA w dniu 28 października 2010 r., w związku z polsko-rosyjskimi ustaleniami międzyrządowymi przyjętymi w dniu 26 października 2010 r., Minister SP w dniu 29 października 2010 r. wyraził odpowiednią zgodę. Udzielając zgody, Minister SP nie

dysponował treścią wynegocjowanego przez PGNiG SA aneksu nr 35 do kontraktu jamalskiego.

W kwestii wyrażenia zgody następnego dnia po otrzymaniu wniosku, Minister SP wyjaśnił, że kwestia dotycząca podpisania aneksu nr 35 do kontraktu jamalskiego była omawiana w MSP przez kilka miesięcy i na bieżąco konsultowana z PGNiG SA, ponieważ pierwszy wniosek w tej sprawie wpłynął do MSP już w dniu 15 marca 2010 r. Faktycznie kwestia aneksu nr 35 była od marca 2010 r. znana Ministrowi SP. Jednak od marca do października 2010 r. postanowienia tego aneksu uległy znacznym zmianom (wynikającym z uzgodnień polsko-rosyjskich na szczeblu rządowym). Minister SP, podejmując w dniu 29 października 2010 r. decyzję o wyrażeniu zgody na podpisanie przez PGNiG SA aneksu nr 35 do kontraktu jamalskiego miał jedynie jeden dzień na zapoznanie się z wnioskiem i jego uzasadnieniem, a ponadto nie dysponował nawet treścią tego aneksu w wynegocjowanym ostatecznym kształcie, bowiem wersja z marca 2010 r. była nieaktualna. Minister SP miał wiedzę o ustaleniach na szczeblu rządowym, jednak szczegóły dotyczące warunków umowy handlowej (długość obowiązywania kontraktu, cena gazu oraz zastosowane upusty) były uzgodnione przez PGNiG SA z Gazprom Eksport.

NIK nie zgłaszała uwag do rzetelności rozpatrywania 2 wniosków złożonych przez PGNiG SA już po podpisaniu umów, wskazuje natomiast na wyłącznie formalny charakter tych zgód w sytuacji, gdy umowy faktycznie już obowiązywały i były realizowane.

W związku z wystąpieniem w I kwartale 2011 r. wysokiego zapotrzebowania na gaz istniało ryzyko wystąpienia okresowego stanu niezbilansowania dobowego. PGNiG SA, na wniosek operatora systemu przesyłowego GAZ-SYSTEM SA, wystąpił zatem do dostawcy (Gazpromu) o zwiększenie dobowych ilości gazu. Strony wynegocjowały treść aneksu nr 38 do kontraktu jamalskiego, na mocy którego do dnia 31 grudnia 2011 r. maksymalne dobowe ilości zostały zwiększone. Faktyczny odbiór zwiększonych maksymalnych dobowych ilości kontraktowych gazu ziemnego w punkcie zdawczo-odbiorczym Wysokoje realizowany był od dnia 23 lutego 2011 r. Wniosek zarządu PGNiG SA w sprawie zmiany umowy został sporządzony w dniu 8 marca 2011 r. i wpłynął do MSP w dniu 10 marca 2011 r., natomiast Minister SP wyraził zgodę w dniu 18 marca 2011 r.

W analogiczny sposób uzyskana została zgoda Ministra SP na zawarcie umowy kupna-sprzedaży gazu z firmą Vitol SA. Wniosek zarządu PGNiG SA w tej sprawie wpłynął do MSP w dniu 30 maja 2011 r. W uzasadnieniu wniosku wskazano, że w związku z bardzo krótkim okresem związania ofertą (ważna do 13 maja 2011 r.) uzyskanie uprzednich zgód korporacyjnych i zgody Ministra SP było niemożliwe. Minister SP wyraził ją w dniu 10 czerwca 2011 r.

Jak wskazano wyżej, prawo Ministra Skarbu Państwa do wyrażania zgody na zmianę istotnych postanowień obowiązujących umów handlowych dotyczących importu gazu ziemnego do Polski oraz na zawarcie nowych takich umów handlowych przez PGNiG SA było wykonywane w niektórych przypadkach jedynie formalnie. Minister SP poprzez takie decyzje brał odpowiedzialność za skutki kontraktów dla gospodarki kraju, bez uprzedniego przeanalizowania i dokonania oceny ryzyka związanego z poszczególnymi postanowieniami umów. NIK zauważa przy tym, że PGNiG SA zmuszone jest niekiedy do szybkiego, operatywnego reagowania na powstające sytuacje rynkowe, co wiąże się z koniecznością podejmowania niezwłocznych decyzji, wykluczających w praktyce możliwość uprzedniego

uzyskania zgody. Dlatego też NIK w związku z przeprowadzoną kontrolą wnioskowała do Ministra SP o rozważenie zmodyfikowania zasad zatwierdzania decyzji PGNiG SA w zakresie podpisywania umów handlowych dotyczących importu gazu ziemnego w taki sposób, by przypadki wymagające uzyskania zgody Ministra SP zostały ograniczone do umów istotnych ze względu na bezpieczeństwo energetyczne Polski.

3.2.3. Realizacja inwestycji – terminal LNG w Świnoujściu

Istotnym elementem dywersyfikacji dostaw gazu, a tym samym poprawy bezpieczeństwa dostaw do odbiorców, były przedsięwzięcia związane z budową Terminalu LNG w Świnoujściu. Działania w tym zakresie zostały zapoczątkowane na szczeblu rządowym przyjęciem w dniu 3 stycznia 2006 r. przez Radę Ministrów *uchwały nr 3/2006 w sprawie działań mających na celu dywersyfikację dostaw nośników energii*, zobowiązującej przygotowanie decyzji inwestycyjnych i handlowych dla dywersyfikacji dostaw gazu ziemnego, w szczególności budowy terminalu LNG na terytorium RP. Następnie w uchwale nr 77/2006 z dnia 31 maja 2006 r. Rada Ministrów uznała za zgodne z polityką rządu podjęcie przez PGNiG SA działań związanych z budową terminalu LNG na wybrzeżu Polski i powierzyła Ministrowi Gospodarki monitorowanie tych działań. W celu budowy i eksploatacji terminalu LNG PGNiG SA powołało w 2007 r. Polskie LNG Sp. z o.o. W związku z uchwałą Rady Ministrów z 19 sierpnia 2008 r. właścicielem Polskiego LNG Sp. z o.o. został GAZ-SYSTEM SA, nabywając w dniu 8 grudnia 2008 r. 100% udziałów Polskiego LNG Sp. z o.o.

Kontrola NIK obejmowała działania dotyczące budowy terminalu przez Polskie LNG SA jako inwestycji, wymienionej w art. 2 ust. 2 pkt 4 *ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu*³⁰ (dalej: *ustawa o terminalu LNG*). Koordynatorem przebiegu realizacji inwestycji był, na podstawie art. 2 ust. 3 ww. ustawy, GAZ-SYSTEM SA.

3.2.3.1. Działania spółek

Zadaniem Polskiego LNG SA jest wybudowanie i oddanie do eksploatacji Terminalu LNG oraz przygotowanie działalności operatorskiej polegającej na: rozładunku LNG ze statków do

³⁰ Dz. U. Nr 84 poz. 700 ze zm. Ustawa weszła w życie w dniu 4 czerwca 2009 r.

zbiorników buforowych, jego regazyfikacji i dostarczaniu do Krajowej Sieci Przesyłowej, przeładunku LNG ze zbiorników do cystern transportu kołowego oraz bieżącej obsłudze infrastruktury Terminalu. W kontrolowanym okresie spółka wykonywała zadania na etapie przygotowania i realizacji inwestycji.

Polskie LNG SA właściwie wykonało zadania w fazie przygotowania inwestycji, a także wyboru wykonawcy (Generalnego Realizatora Inwestycji, dalej GRI) i nadzoru inwestorskiego (dalej NI).

W 2007 r. Polskie LNG prowadziło przygotowania do inwestycji m.in. poprzez: doprowadzenie do zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, uzyskanie dostępu do gruntów, na których inwestycja miała być realizowana, pozyskanie kapitału i przeprowadzenie przetargu publicznego na wybór generalnego projektanta. W 2008 r. uzyskano promesę koncesji na skraplanie gazu ziemnego i regazyfikację skroplonego gazu ziemnego w instalacjach skroplonego gazu ziemnego, a także złożono wnioski do Prezesa URE o udzielenie na okres 20 lat zwolnienia z zasady dostępu stron trzecich do 100% rocznej zdolności regazyfikacyjnej Terminalu LNG w I etapie inwestycji. Opracowano i złożono do właściwych instytucji raport o oddziaływaniu na środowisko Terminalu LNG w celu wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia dla części lądowej i morskiej. Spółka uzyskała decyzje wojewody zachodniopomorskiego zatwierdzające projekt budowlany i udzielające pozwolenia na budowę przez spółkę Terminalu w części lądowej (w dniu 15 lipca 2009 r.) oraz morskiej (w dniu 3 marca 2010 r.). Uzyskała też decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia w części dotyczącej obszarów morskich (wydana w dniu 12 lutego 2009 r. przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie) oraz lądowej (wydana w dniu 4 marca 2009 r. przez Prezydenta Miasta Świnoujścia). W 2010 r. zawarto umowy na realizację inwestycji i sprawowanie nadzoru inwestorskiego.

Polskie LNG SA zapewniło też finansowanie inwestycji. W tym celu zawarto porozumienie z PKO BP SA jako koordynatorem działań związanych z pierwszym etapem finansowania inwestycji, natomiast w październiku 2011 r. – umowę z Instytutem Nafty i Gazu na dofinansowanie budowy Terminalu LNG z funduszy Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ) na kwotę 456 mln zł.

Jednak nadzór nad realizacją umowy z generalnym projektantem w sytuacji, gdy nie wywiązywał się on z przyjętych obowiązków był nieskuteczny, a niewyegzekwowanie prawidłowej realizacji umowy spowodowało zakończenie fazy wdrożeniowej z opóźnieniem.

Spółka zawarła w dniu 10 stycznia 2008 r. umowę z SNC Lavalin Services Ltd z siedzibą w Montrealu (dalej: SNC) jako generalnym projektantem, której przedmiotem były prace projektowe dotyczące ww. inwestycji. Według opracowanego przez SNC i uzgodnionego z Polskim LNG (w dniu 21 lutego 2008 r.) *Szczegółowym Harmonogramem Usług* termin realizacji prac projektowych określono na dzień 29 października 2008 r.

Od początku realizacji umowy SNC nie wywiązywało się z ustalonych terminów przekazania Polskiemu LNG dokumentacji. Przedłożenie dokumentacji dotyczącej etapu I miało nastąpić do 27 czerwca 2008 r., tymczasem SNC przekazało ją w dniu 5 sierpnia 2008 r., a następnie nie dotrzymało wyznaczonego przez Polskie LNG terminu (22 sierpnia 2008 r.) uzupełnienia stwierdzonych braków w dokumentacji. SNC nie dotrzymywało kolejnych nowych terminów. Termin dostarczenia dokumentacji etapu II został przesunięty z 29 lipca 2008 r. (według

harmonogramu w wersji z 21 lutego 2008 r.) na dzień 30 kwietnia 2009 r., a etapu III – z dnia 17 sierpnia 2008 r. na dzień 31 maja 2009 r.

Polskie LNG wzywało SNC do wypełnienia przyjętych umową obowiązków, jednak robiła to opieszale. Nie wykorzystywało też dostatecznie wynikających z umowy uprawnień do stosowania kar umownych.

Np. w związku z niedotrzymaniem przez SNC terminu dostarczenia dokumentacji projektowej dotyczącej etapu II, dopiero 28 dni po jego upływie, czyli w dniu 28 maja 2009 r., spółka wystąpiła z pismem do SNC informującym o nabyciu z dniem 30 kwietnia 2009 r. uprawnienia do roszczenia wypłaty kary umownej.

Zarząd Polskiego LNG wezwał SNC do zapłaty kary umownej poprzez wystawienie noty obciążeniowej w dniu 7 listopada 2008 r., czyli ponad 4 miesiące po upływie terminu wykonania I etapu prac. W przypadku kolejnych opóźnień jedynie informowano SNC o nabyciu uprawnień do naliczenia kar umownych. Dopiero w lipcu 2009 r. spółka zleciła kancelarii prawnej przygotowanie opinii dotyczącej możliwości egzekucji kar umownych. Z opinii sporządzonej w dniu 7 lipca 2009 r. wynikało, że Polskie LNG może zarówno żądać od SNC zapłaty kary umownej, jak i potrącić kwotę odpowiadającą karze umownej z wynagrodzenia. Spółka nie korzystała jednak z tych możliwości, mimo że SNC odmówiło realizacji szeregu prac objętych umową oraz odrzucając w listopadzie 2008 r. propozycję Polskiego LNG zawarcia aneksu do umowy. Zbigniew Rapciak, były prezes zarządu Polskiego LNG wyjaśnił, że zawarcie aneksu dawało szansę poprawy wykonywania umowy, nie pozbawiając spółki prawa żądania zapłaty kar umownych. Rozwiązanie umowy powodowałoby konieczność wyboru nowego wykonawcy w trybie przepisów ustawy *Prawo zamówień publicznych*. NIK, podziеляjąc tę argumentację, wskazuje na przewlekłość działań Polskiego LNG SA przy egzekwowaniu od SNC prawidłowego wykonania umowy. W dniu 25 stycznia 2010 r. spółka zawarła z SNC ugodę, w której SNC uznał roszczenie Polskiego LNG z tytułu opóźnień w wykonaniu umowy z 10 stycznia 2008 r. i zobowiązał się do dostawy dla PLNG symulatora komputerowego Terminalu LNG oraz szkolenia personelu Spółki. Wartość dostawy i usługi, według analizy Polskiego LNG, równoważyła roszczenia wobec SNC (2 590 tys. zł).

Kontrola NIK nie stwierdziła nieprawidłowości w działaniach Polskiego LNG w latach 2007–2011 w zakresie zakupów usług i dostaw. Były one prowadzone zgodnie z przepisami ustawy *Prawo zamówień publicznych* i ustawy o terminalu LNG oraz zgodnie z *Regulaminem udzielania zamówień w związku z przygotowaniem, realizacją i finansowaniem inwestycji w zakresie terminalu LNG*³¹. Zamówienia o wartości szacunkowej poniżej progów określonych w *Prawie zamówień publicznych*, od 15 kwietnia 2011 r. były realizowane na podstawie *Procedury udzielania zamówień niepublicznych w Polskim LNG SA*, uchwalonej przez zarząd spółki.

W dwóch przypadkach zastosowano przepis art. 31 ust. 1 ustawy o terminalu LNG, uprawniający do niestosowania *Prawa zamówień publicznych*, jeżeli wymaga tego istotny interes bezpieczeństwa państwa. Po uzyskaniu stosownej opinii prawnej, spółka udzieliła zamówień na sumę

³¹ Wewnętrzny regulamin spółki.

2 453 127 tys. zł w trybie negocjacji z ogłoszeniem, dotyczących wyboru wykonawcy inwestycji oraz nadzoru inwestorskiego.

W realizacji inwestycji – Terminal LNG wystąpiły opóźnienia w przygotowaniu inwestycji oraz wykonaniu niektórych zadań na etapie realizacji inwestycji.

W 2007 r. Zarząd Spółki zakładał następujące fazy działalności:

- Faza I wdrożeniowa (przygotowawcza) – lata 2007–2008,
- Faza II inwestycyjna (budowa infrastruktury) – prognozowano czas budowy 40 miesięcy od decyzji inwestycyjnej i podpisania umowy z wykonawcą,
- Faza III eksploatacji (uruchomienie Terminalu i pierwsze dostawy LNG do Polski) – od daty uzyskania pozwolenia na użytkowanie.

W rzeczywistości w latach 2008–2009 Polskie LNG kontynuowało fazę przygotowania inwestycji, którą zakończono w 2010 r. Zamiast 2 lat, faza wdrożeniowa (przygotowawcza) trwała więc 4 lata.

W lipcu 2010 r. uzyskanie pozwolenia na użytkowanie Terminalu zaplanowano do dnia 30 czerwca 2014 r. Data ta została wskazana w umowie z GRI jako *Planowana Data Podpisania Protokołu Odbioru do Użytkowania*. Niewykonanie umowy w tym terminie skutkowałoby obowiązkiem zapłaty przez GRI kar umownych. Dodatkowo przewencyjnie ustalono w umowie określone daty zdarzeń, które uznano za kluczowe etapy realizacji umowy (tzw. Kluczowe Kamienie Milowe). Naruszenie tych dat również skutkuje prawem do żądania zapłaty kar umownych.

Rozpoczęcie budowy Terminalu nastąpiło w marcu 2011 r. i na tym etapie także wystąpiły opóźnienia.

Na koniec 2011 r. najistotniejsze opóźnienia dotyczyły prac mechanicznych przy zbiornikach LNG (prefabrykacja konstrukcji dachu zbiornika). Termin zakończenia tego zadania ustalono na 31 sierpnia 2011 r., jednak nie było ono wykonane na koniec 2011 r. Według *Raportu Stanu Prac w Projekcie Składowym: Terminal regazyfikacyjny skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu*, sporządzonego przez Polskie LNG SA na koniec 2011 r., głównym problemem w realizacji tego zadania było przedłużanie czasu niezbędnych uzgodnień dokumentacji z nadzorem inwestorskim oraz służbami dozoru technicznego ze względu na niską jakość przygotowywanej przez GRI dokumentacji. Według ww. raportu również przejęcie od Zarządu Morskich Portów Szczecin i Świnoujście SA platformy rozładunkowej i technologicznej, estakady i zbiornika na wycieki LNG w części morskiej do prowadzenia prac przez GRI, miało ulec opóźnieniu. Jako ryzyko dla terminowej realizacji Terminalu wskazano w raporcie także wprowadzanie zmian do konstrukcji nabrzeża rozładunkowego w części morskiej (na wniosek PGNiG SA). Kolejnym ryzykiem projektowym był brak właściwych podwykonawców GRI dla prac specjalistycznych, co w raporcie uznano za poważne zagrożenie dla terminowej realizacji prac.

W związku z opóźnieniami skorygowano *Harmonogram Prac*, zmieniając terminy realizacji części morskiej inwestycji. Skorygowany Harmonogram uwzględniał również planowane przez GAZ-SYSTEM SA opóźnienia terminów prac dotyczących realizacji zadań na terenie Terminalu (teren służący nadania tłoka oraz przejście pod ulicą Ku Morzu), które zostały wskazane przez GAZ-SYSTEM SA.

Ze względu na stwierdzone opóźnienia w realizacji inwestycji NIK zamierza przeprowadzić w 2013 r. kontrolę realizacji budowy terminalu LNG.

NIK zbadała też działania PGNiG SA w zakresie działań związanych z zawarciem umów dotyczących dostaw gazu LNG. Wcześniejsze działania PGNiG SA w tym zakresie oraz okoliczności dotyczące podpisania w dniu 29 czerwca 2009 r. z Qatargas Operating Company Ltd umowy na sprzedaż i dostawę skroplonego gazu ziemnego były przedmiotem kontroli NIK, dokonanej w 2010 r.³² NIK pozytywnie oceniła podejmowane przez PGNiG SA w latach 2005-2010 (I połowa) działania, które doprowadziły do zawarcia ww. umowy. Dotychczas PGNiG SA nie zawarło innych umów na dostawę gazu do terminalu w Świnoujściu od 2014 r. Na podstawie umowy zawartej pomiędzy PGNiG SA a Polskim LNG, dotyczącej długookresowych usług regazyfikacji, PGNiG SA zarezerwowało moc umowną na poziomie 370 tys. m³/h. Umowa z Qatargas Operating Company Ltd gwarantuje dostawy jedynie do wielkości stanowiącej ok. 26% zdolności terminalu w Świnoujściu, co daje możliwość dywersyfikacji dostaw LNG do Polski. Zarząd PGNiG SA wyjaśnił, że za sprawą wyraźnego spadku popytu na LNG w Basenie Atlantyku (czego przyczyną był wzrost znaczenia gazu łupkowego w USA), rynek LNG stał się rynkiem kupującego, tj. strona kupująca posiada większe możliwości kreowania warunków kontraktowych aniżeli strona sprzedająca.

3.2.3.2. Nadzór nad realizacją inwestycji – terminal LNG w Świnoujściu

Minister Gospodarki, poza ogólnymi obowiązkami wynikającymi z pełnienia funkcji naczelnego organu administracji rządowej właściwego w sprawach polityki energetycznej, był zobowiązany *uchwałą nr 77/2006 z dnia 31 maja 2006 r. Rady Ministrów do monitorowania działań związanych z budową terminalu LNG. Ponadto Polityka dla*

³² Wyniki kontroli przedstawiono w protokole kontroli, podpisanym przez zarząd PGNiG SA w dniu 13 października 2010 r.

przemysłu gazu ziemnego, przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 20 marca 2007 r., nałożyła na Ministra Gospodarki obowiązek przeprowadzenia prac legislacyjnych w celu likwidacji barier w szybkiej realizacji inwestycji – terminal LNG.

Minister SP do sierpnia 2008 r. miał ograniczone zadania związane z nadzorem nad realizacją ww. inwestycji, wynikające jedynie z wykonywania uprawnień właścicielskich wobec PGNiG SA. W dniu 19 sierpnia 2008 r. Rada Ministrów podjęła *uchwałę nr 167/2008 w sprawie działań mających na celu dywersyfikację dostaw gazu ziemnego do Polski* i zobowiązała Ministra SP do zapewnienia kontroli Skarbu Państwa nad terminalem w perspektywie wieloletniej oraz zapewnienia nadzoru nad procesem negocjacyjnym wieloletniego kontraktu na dostawę skroplonego gazu ziemnego oraz na budowę terminalu. Po wejściu w życie *ustawy o terminalu LNG* (w dniu 4 czerwca 2009 r.) przepis art. 3 tej ustawy nałożył na Ministra SP obowiązek nadzoru nad przygotowaniem i realizacją inwestycji w zakresie terminalu LNG zgodnie z harmonogramem, opracowanym przez GAZ-SYSTEM SA.

Minister Gospodarki, po podjęciu pierwszych działań związanych z analizą barier prawnych w realizacji inwestycji infrastrukturalnych, od listopada 2007 r. do sierpnia 2008 r. (kiedy to znaczną część kompetencji związanych z Terminalem LNG przejął Minister SP na podstawie uchwały Rady Ministrów nr 167/2008) zaniechał działań związanych z przygotowaniem inwestycji – Terminal LNG.

Do listopada 2007 r. projektami strategicznymi w zakresie dywersyfikacji, w tym budowy Terminalu LNG, zajmował się Pełnomocnik Rządu do Spraw Dywersyfikacji Dostaw Nośników Energii do Rzeczypospolitej Polskiej³³. W zespole Pełnomocnika została opracowana lista koniecznych zmian legislacyjnych. Prace zostały przerwane w związku ze zmianą rządu w listopadzie 2007 r. Minister Gospodarki nie udzielił wyjaśnień i nie przedstawił dokumentu, który by potwierdził realizację nałożonego w pkt. III *Polityki dla przemysłu gazu ziemnego* zadania opracowania listy barier prawnych w realizacji inwestycji infrastrukturalnych i przedłożenia informacji na ten temat Radzie Ministrów. Według Ministra Gospodarki, kontynuacją działań realizowanych wcześniej pod kierunkiem Pełnomocnika ds. Dywersyfikacji było opracowanie dokumentu *Polityka energetyczna Polski do 2030 r.* Dokument ten został jednak przyjęty przez Radę Ministrów dopiero w dniu 10 listopada 2009 r. i nie zawierał analizy listy barier prawnych w przedmiotowym zakresie, lecz nakazywał podjęcie działań legislacyjnych³⁴.

³³ Powołany rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 listopada 2005 r. w sprawie *Pełnomocnika Rządu do Spraw Dywersyfikacji Dostaw Nośników Energii do Rzeczypospolitej Polskiej* (Dz.U. nr 239, poz. 2011).

³⁴ W *Programie działań wykonawczych na lata 2009–2012*, stanowiącym załącznik nr 3 do *Polityki energetycznej Polski*.

Do stycznia 2009 r. również w MSP nie podejmowano działań w zakresie zmian legislacyjnych usprawniających procedury przygotowania inwestycji. Kwestia zidentyfikowania ewentualnych barier prawnych w realizacji inwestycji infrastrukturalnych sektora gazowego oraz uproszczenia procedur inwestycyjnych w tym zakresie była wskazana już w *Polityce dla przemysłu gazu ziemnego*³⁵. Minister SP, w ramach realizacji postanowień *uchwały Rady Ministrów nr 167/2008* z dnia 19 sierpnia 2008 r., nie podejmował do stycznia prac nad projektem ustawy o inwestycjach w zakresie terminalu LNG, choć w połowie 2008 r. miał już świadomość opóźnień w realizacji wstępnych prac nad inwestycją dotyczącą terminalu LNG, wymuszających zastosowanie uproszczonych procedur w stosunku do *Prawa zamówień publicznych*, tak by inwestycja została zakończona w zaplanowanym terminie.

W sierpniu 2008 r. było wiadomo Ministrowi SP, że od początku realizacji umowy Polskiego LNG z SNC na prace projektowe dotyczące ww. inwestycji, wykonawca nie wywiązywał się z ustalonych terminów, co wydłużało czas realizacji inwestycji. Dopiero w dniu 9 stycznia 2009 r. MSP zwróciło się do GAZ-SYSTEM SA oraz do Polskiego LNG Sp. z o.o. o wskazanie wszelkich możliwości rozwiązań legislacyjnych, które przyczyniłyby się do uproszczenia procedur związanych z budową Terminalu LNG. W dniu 13 stycznia 2009 r. GAZ-SYSTEM SA przedstawił MSP analizę, z której wynikało, że w przypadku zastosowania *Prawa zamówień publicznych* odbiór Terminalu nastąpiłby w maju 2016 r. W związku z ustaleniami Rady Ministrów z dnia 13 stycznia 2009 r. w MSP opracowano w wyznaczonym terminie projekt ustawy o przygotowaniu i realizacji inwestycji – Terminal LNG i po konsultacjach międzyresortowych przedłożono Radzie Ministrów.

Na podstawie art. 2 ust. 3 *ustawy o terminalu LNG* za koordynację przebiegu realizacji inwestycji dotyczących Terminalu LNG odpowiadał GAZ-SYSTEM SA. Przed wejściem w życie ustawy spółka ta (od 2008 r.) sprawowała nadzór właścicielski nad Polskim LNG realizującym przedsięwzięcie budowy Terminalu LNG jako inwestor.

W działaniach GAZ-SYSTEM SA jako koordynatora budowy Terminalu LNG kontrola NIK nie stwierdziła nieprawidłowości. Działania dotyczące monitorowania realizacji inwestycji w zakresie Terminalu LNG i sporządzania raportów oraz rekomendowania działań służących realizacji inwestycji były rzetelne.

W dniu 20 sierpnia 2009 r. GAZ-SYSTEM SA zawarł z Polskim LNG SA, Urzędem Morskim w Szczecinie (UMS) oraz Zarządem Morskich Portów Szczecin i Świnoujście SA (ZMPSiŚ) *Porozumienie o Współpracy* w zakresie realizacji inwestycji – Terminal LNG w celu uzyskania przez Terminal pełnej funkcjonalności operacyjnej do dnia 30 czerwca 2014 r. Zadaniem UMS było wybudowanie infrastruktury morskiej, a ZMPSiŚ – infrastruktury nabrzeża rozładunkowego. Polskie LNG SA i GAZ-SYSTEM SA zobowiązały się do współpracy z tymi podmiotami w zakresie wykonywania obowiązków stron określonych w *ustawie o terminalu LNG*. Zawarty w dniu

³⁵ Przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 20 marca 2007 r.

28 sierpnia 2010 r. aneks do ww. *Porozumienia* (tzw. *Porozumienie uzupełniające*) uszczegółowił obowiązki stron tej umowy w fazie planowania, przygotowania, zrealizowania i zamknięcia inwestycji, z uwzględnieniem roli GAZ-SYSTEM SA jako koordynatora. Ustanowiono także Komitet Wykonawczy, którego zadaniem było wypracowanie dla partnerów *Porozumienia* rekomendacji merytorycznych.

Wypełniając obowiązki wynikające z art. 2 ust. 3 pkt 1 i ust. 4 *ustawy o terminalu LNG*, GAZ-SYSTEM SA opracował harmonogram inwestycji i w dniu 15 stycznia 2010 r. przekazał do zatwierdzenia Ministrowi SP. Minister SP zaakceptował harmonogram w dniu 24 lutego 2010 r.

GAZ-SYSTEM SA rzetelnie monitorował przebieg realizacji ww. inwestycji, wskazując opóźnienia w jej realizacji oraz przedstawiając rekomendacje działań naprawczych zarówno na posiedzeniach Komitetu Wykonawczego, na spotkaniach z urzędnikami MSP, a także w comiesięcznych raportach dla Ministra SP (comiesięczne obowiązki sprawozdawcze na spółkę nałożył Minister SP jeszcze przed uchwaleniem *ustawy o terminalu LNG* – w marcu 2009 r.). Ponadto podejmowane były bezpośrednie pisemne interwencje, m.in. GAZ-SYSTEM SA zwracał się do Generalnego Realizatora Inwestycji, wskazując najpoważniejsze ryzyka dla terminowej realizacji przedsięwzięcia, a także wnioskując o przygotowanie programu naprawczego w sytuacji stwierdzonych opóźnień.

4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli

4.1. Przygotowanie kontroli

Kontrola obejmowała organy administracji rządowej oraz jednoosobowe spółki Skarbu Państwa i Polskie LNG SA, wykonujące zadania objęte przedmiotem kontroli. Do kontroli wytypowano wszystkie podmioty wykonujące zadania związane z jej przedmiotem.

Najwyższa Izba Kontroli w latach 2000-2009 wielokrotnie podejmowała czynności kontrolne w celu dokonania oceny działań administracji rządowej w obszarze zaopatrzenia w gaz ziemny. Kontrole obejmowały zapewnienie bezpieczeństwa dostaw zarówno w ramach importu (4 kontrole), jak również przy wykorzystaniu obowiązkowych zapasów (2 kontrole). W wyniku tych kontroli NIK m.in. oceniła negatywnie niezrealizowanie wymogu dywersyfikacji dostaw gazu ziemnego z importu oraz zawarcie w 2003 r. polsko-rosyjskich porozumień gazowych w kształcie niekorzystnym dla interesów gospodarczych Polski.

4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

Minister Gospodarki oraz Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów skorzystali w dniu 12 października 2012 r. z prawa odmowy podpisania protokołów kontroli, stosownie do art. 60 *ustawy o NIK*³⁶. Odmowy zostały poprzedzone złożeniem zastrzeżeń do protokołów. Zastrzeżenia złożyły także zarządy GAZ-SYSTEM SA, PGNiG SA oraz Polskiego LNG SA.

W związku z kontrolą NIK przekazała kierownikom jednostek kontrolowanych wystąpienia pokontrolne, przy czym wystąpienia do Ministra Gospodarki oraz Ministra SP zawierały także oceny, uwagi i wnioski wynikające z ustaleń w PGNiG SA. Zarząd PGNiG SA zgłosił zastrzeżenia do ocen, uwag i wniosków zawartych w wystąpieniu pokontrolnym, które częściowo zostały uwzględnione.

W informacjach o sposobie wykorzystania uwag i wniosków kierownicy jednostek kontrolowanych przedstawili podjęte działania lub zamierzenia w tym zakresie.

Minister Gospodarki poinformował, że w ramach realizacji polityki zintegrowanego systemu zarządzania został opracowany proces planowania działań zapobiegawczych oraz zarządzania kryzysowego w sektorze gazu ziemnego. Proces ten zakłada m.in. oceny ryzyka związanego z bezpieczeństwem dostaw gazu do Polski. Zadeklarował też utworzenie zespołu do spraw bezpieczeństwa dostarczania gazu ziemnego oraz monitorowanie dalszej realizacji porozumień

³⁶ Dz. U. Nr 227, poz. 1482.

z Rosją. Ponadto Minister Gospodarki przedstawił działania związane z usprawnieniem procedur negocjowania umów międzynarodowych, w tym m.in. zobowiązanie komórki wiodącej w sprawie danej umowy do przygotowania oceny skutków prawnych, politycznych, finansowych, społecznych i gospodarczych wynikających z zawarcia umowy.

Minister SP w odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne poinformował, że MSP stoi na stanowisku, iż decyzje zarządu PGNiG SA dotyczące importu gazu powinny być każdorazowo poprzedzane uzyskaniem pisemnej zgody Ministra SP. W związku z tym Minister SP nie rozważa zmiany zapisu §17 ust. 2 pkt 1 statutu spółki.

Zarząd Polskiego LNG SA przedstawił w odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne działania, podejmowane w zakresie monitorowania postępu prac wykonawcy Terminalu LNG. Natomiast zarząd PGNiG SA w swej odpowiedzi stwierdził, że wniosek NIK dotyczący starannego przygotowania strategii negocjacji w przypadku podjęcia rozmów z partnerami handlowymi, jest zgodny z istniejącymi zasadami działania w spółce.

W związku z art. 2 ustawy z dnia 22 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli, w postępowaniu kontrolnym zastosowano przepisy ustawowe w brzmieniu obowiązującym do dnia 2 czerwca 2012 r., tj. do dnia wejścia w życie ww. ustawy.

5. Załączniki

5.1. Wykaz skontrolowanych podmiotów

Jednostka Kontrolowana
Ministerstwo Gospodarki
Ministerstwo Skarbu Państwa
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA w Warszawie
Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ- SYSTEM SA w Warszawie
Polskie LNG SA w Świnoujściu

Wszystkie kontrole zostały przeprowadzone przez Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji.

5.2. Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Rzecznik Praw Obywatelskich
6. Minister Gospodarki
7. Minister Skarbu Państwa
8. Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
9. Sejmowa Komisja do Spraw Kontroli Państwowej
10. Sejmowa Komisja Skarbu Państwa
11. Sejmowa Komisja Gospodarki
12. Senacka Komisja Gospodarki Narodowej
13. Szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego
14. Szef Centralnego Biura Antykorupcyjnego

w..... 1..... egz. w dniu 16.09.2014r.

KGP-BOE-Z-99/2014

~~ZASTRZEŻONE~~

KGP-BOE-Z-29/2013

Załączniki

Egz. pojedynczy

5.3. Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska, odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność

W okresie objętym kontrolą kierownikami jednostek kontrolowanych byli:

Minister Gospodarki:

- od dnia 31 października 2005 r. do dnia 16 listopada 2007 r. Piotr Grzegorz Woźniak,
- od dnia 16 listopada 2007 r. Waldemar Pawlak.

Minister Skarbu Państwa:

- od dnia 15 lutego 2006 r. do dnia 15 listopada 2007 r. Wojciech Jasiński,
- od dnia 15 listopada 2007 r. do dnia 18 listopada 2011 r. Aleksander Grad,
- od dnia 18 listopada 2011 r. Mikołaj Budzanowski.

Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów:

- od dnia 31 października 2005 r. do dnia 16 listopada 2007 r. Mariusz Błaszczak,
- od dnia 16 listopada 2007 r. Tomasz Arabski.

Prezes zarządu PGNiG SA:

- od dnia 25 kwietnia do dnia 21 czerwca 2006 r. Bogusław Marzec,
- od dnia 24 czerwca do dnia 23 września 2006 r. Mieczysław Puławski,
- od dnia 1 października 2006 r. do dnia 12 marca 2008 r. Krzysztof Głogowski,
- od dnia 12 marca 2008 r. do dnia 31 grudnia 2011 r. Michał Szubski,
- od dnia 1 stycznia 2012 r. do 19 marca 2012 r. Marek Karabula (wiceprezes ds. górnictwa naftowego pełniący w tym okresie obowiązki prezesa zarządu),
- od dnia 19 marca 2012 r. Grażyna Piotrowska-Oliwa.

Prezes zarządu GAZ-SYSTEM SA:

- od dnia 16 kwietnia 2004 r. do dnia 11 kwietnia 2006 r. Andrzej Osiadacz,
- od dnia 11 kwietnia do dnia 14 czerwca 2006 r. Paweł Stańczak (członek zarządu pełniący obowiązki prezesa zarządu spółki)
- od dnia 14 czerwca 2006 r. do dnia 30 czerwca 2009 r. Igor Wasilewski,
- od dnia 30 czerwca 2009 r. Jan Chadam.

Prezes zarządu Polskiego LNG SA:

- od dnia 25 maja 2007 r. do dnia 1 maja 2009 r. Tadeusz Zwierzyński,
- od dnia 1 maja 2009 r. do dnia 24 lutego 2012 r. Zbigniew Rapciak,
- od dnia 24 lutego 2012 r. Rafał Wardziński (członek rady nadzorczej delegowany do czasowego wykonywania czynności prezesa zarządu spółki).

Wykonano w egzemplarzu pojedynczym

Egz. Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji NIK

Wykonał: Michał Wilkowicz

WYTWORZONO KOPIĘ
w Biurze Organizacyjnym
Najwyższej Izby Kontroli

w..... 14..... egz. w dniu 03.06.2013r.

KGP-BOE-Z-49/2013

WYTWORZONO KOPIĘ
w Biurze Organizacyjnym
Najwyższej Izby Kontroli

w..... 1..... egz. w dniu 12.04.2013r.

KGP-BOE-Z-38/2013

~~ZASTRZEŻONE~~

WYTWORZONO KOPIĘ
w Biurze Organizacyjnym
Najwyższej Izby Kontroli

w..... 1..... egz. w dniu 25.11.2013r.

KGP-BOE-Z-91/2013

50 z 50

WYTWORZONO KOPIĘ
w Biurze Organizacyjnym
Najwyższej Izby Kontroli
w..... 1..... egz. w dniu 06.12.2014r.
KGP-BOI-Z-108/2014